

**Møte onsdag den 5. mai kl. 10**

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 84):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 18)
2. Referat

**Presidenten:** Fra den innkalte vararepresentanten for Vestfold fylke, Jan Th. *Langaard*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Per Ove Widths permisjon i tiden fra og med 6. mai til og med 12. mai av velferdsgrunner.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget.  
– Det anses vedtatt.

Andre vararepresentant, Anders *Anundsen*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Anders Anundsen foreslås innvalgt i Lagtinget for den tid han møter for representanten Per Ove Width. – Det anses vedtatt.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Ingvald *Godal* om permisjon i tiden fra og med 10. mai til og med 12. mai for å delta på et møte i forsvarskomiteen i Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling i Bremen
- fra representanten May Britt *Vihovde* om velferdspermisjon i tiden fra og med 10. mai til og med 12. mai

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
  - For Hordaland fylke Thorbjørn *Merkesdal*
  - For Telemark fylke Gunn Marit *Helgesen*
3. Thorbjørn Merkesdal innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten May Britt Vihovde.

**Presidenten:** Representanten Ursula Evje vil fremsette to private forslag.

**Ursula Evje (Frp):** På vegne av representanten Ulf Erik Knudsen og meg selv vil jeg fremsette et forslag om fleksibel lønnspolitikk i skoleverket.

Videre på vegne av oss begge vil jeg fremsette et forslag om fastpris på skole-, fag- og lærebøker – Bokbransjeavtalen.

**Presidenten:** Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

*Spørretime*

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

*Muntlig spørretime*

**Presidenten:** Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Kåre Gjønnes
- statsråd Jon Lilletun
- statsråd Guro Fjellanger

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndsannmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Inge Lønning.

**Inge Lønning (H):** Jeg har et spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren.

Jeg har med interesse registrert at statsråden i løpet av denne våren er blitt mer og mer løssluppen når det gjelder å forkynne det budskap at vi trenger større mangfold, større lokalt selvstyre, større frihet for lærerne i norsk skole, og samtidig at vi trenger å skjerpe oss når det gjelder kvalitetskravene til skolen. Jeg registrerer dette som en interessant kursendring i forhold til den politikk statsråden stod for i forrige stortingsperiode, og noterer med glede at den kursendringen kan føre til en frigjøring av menneskelige ressurser som vi trenger i norsk skole.

Det gjenstår imidlertid å finne svar på et spørsmål som blir viktig i denne sammenheng, nemlig: Hvorledes vil statsråden sikre at vi fremdeles har et kvalitativt likeverdig skoletilbud i dette land?

**Statsråd Jon Lilletun:** Eg var noko uroa innleiingsvis då representanten Lønning begynte med å omtale meg som «løssluppen». Men med dei presiseringane han gjorde, at det var når det galdt å skape lokal handlefridom for pedagogisk personale og skulen, kjenner eg meg igjen.

Det som er balansepunktet her, er å la pedagogen vere pedagog, og at vi nasjonalt seier kva mål vi ynskjer skal oppnåast, og at det så i større grad vert opp til pedagogen og den lokale skulen og den enkelte kommunen sjølv å utvikle metodane og planane for dette.

Samstundes må eg seie at vi sjølv sagt skal ha ei lovgjeving. Vi har ei opplæringslov som gjev minstestandardar. Den ynskjer eg å behalde. Vidare ynskjer eg å ta vare på dei gode intensjonane som ligg i Reform 97, som heilt tydeleg skildrar nye arbeidsmåtar. Men samstundes har vi sett i samband med Reform 97, i og med at det har vorte ei forskrift, at det vert oppfatta som så mange «skal» ute i skulen at ein på ein måte ikkje kjem i gang med prosjektarbeid, temaarbeid osv. Derfor har eg sagt at eg ynskjer i samarbeid med foreldre, lærarorganisasjonar og KS å sjå på om det er nødvendig å vurdere om heile L97 skal vere ei forskrift.

Eg ynskjer altså å styre med ei opplæringslov, eit lovverk og nasjonale mål, men med større lokal fridom for pedagogen.

**Inge Lønning (H):** Jeg takker for svaret. Jeg har registrert at statsråden klart og tydelig har antydnet, senest i

sin utdanningspolitiske redegjørelse i går, at han vil bygge ned den sentrale regel- og forskriftsstyring i skolen til fordel for en ny måte å styre på. I den sammenheng er det med interesse jeg konstaterer at statsråden nå sa at det er de *målene* skolen skal oppnå, som skal sikre det likeverdige nasjonale skoletilbud. Men da er mitt spørsmål: Hvorledes ønsker statsråden å etablere ordninger som sikrer at målene blir nådd?

**Statsråd Jon Lilletun:** Det er ikkje berre måla. Eg sa òg at vi skulle ha eit lovverk som gav minstestandardar. Det var ei presisering.

Vårt vidare arbeid her er at vi har presentert ei stortingsmelding, «Mot rikare mål», der vi skildrar ein prosess i skulen der vi både skal utvikle i større grad eit evalueringssystem, ei sjølvevaluering, og gjere større bruk på nokre felt av normerte prøver, som skal gje oss nasjonal kunnskap.

No har eg registrert at representanten Lønning ikkje synest at vi har gått langt nok på inspeksjonssida. Mi haldning er at vi treng å få skulen sjølv med på prosessen før vi får eit stort inspektørkorps utanfrå. Derfor ynskjer vi i samarbeid med KS, lærarorganisasjonane og foreldra å utvikle metodar for dette, og det set vi i gang forsøk med.

**Presidenten:** Det blir oppfølgingsspørsmål – Sigvald Oppebøen Hansen.

**Sigvald Oppebøen Hansen (A):** Eg har òg registrert at statsråden utover våren har gitt uttrykk for at nå skal me bryte med Arbeidarpartiets utdanningspolitikk, og me skal legge opp til ein større pedagogisk og organisatorisk fridom og eit meir desentralisert system. I fjor behandla Stortinget opplæringslova, og i den samanhengen sa faktisk eit fleirtal her på Stortinget at me ønskjer ei slik dreining av utdanningspolitikken.

Vidare har eg òg registrert det statsråden har gitt uttrykk for når det gjeld Reform 97, Reform 94 etc., og eg kan ikkje registrere at det har blitt noka endring av lovverket. Det vil med andre ord seie at me held fram på den kursen som eit stort fleirtal i dette huset tidlegare har vedtatt når det gjeld utdanningspolitikken.

Eg vil gjerne at statsråden stadfestar at det som han har kritisert som Arbeidarpartiets utdanningspolitikk, òg er Regjeringas politikk.

**Statsråd Jon Lilletun:** Då må eg nok skuffe representanten Oppebøen Hansen: Det kjem eg ikkje til å stadfeste. Men det eg stadfestar, er at det var eit breitt fleirtal som stod bak intensjonane i Reform 94. Samstundes har evalueringa vist oss at vi treng oppmjuking på ei rekkje felt. Vi treng å skifte kurs på ein del område. Hovudintensjonane ligg fast, men det er heilt opplagt at slik som dette vart opplevd i skulen, både farten og ein del av detaljstyringa, har det ført til ein passivitet ute som det er nødvendig å gjere noko med. Det trur eg vi skal klare.

Når det gjeld Reform 97, var denne representanten heile tida på Stortinget imot at den læreplanen skulle ver-

te ei forskrift. Det eg har sagt vidare, er at innhaldet er godt i Reform 97, men metodane for å nå måla ynskjer eg å ha vurdert. Mange lærarar gjev uttrykk for at ein har fått ein ryggsekk på skuldra med forskrifta som har så mange «skal». Derfor har eg sagt at eg er villig til å sjå på ein korleksjon av det. (Presidenten klubber.)

Eg har ikkje gått til noko frontalangrep på tidlegare skulepolitikk, men eg har sagt at det er nødvendig med kursjusteringar.

**Presidenten:** Presidenten må nå gå til frontalangrep på taletiden.

**Statsråd Jon Lilletun:** Det har denne representanten stor forståing for, president. Eg ber om orsaking.

**Presidenten:** Presidenten går ut fra at statsråden mente det.

Det blir oppfølgingsspørsmål – Øystein Djupedal.

**Øystein Djupedal (SV):** Jeg har stor sans for at statsråden slipper seg litt fri og sier det han egentlig mener. Og jeg syns også det han nå har sagt, er veldig interessant, ikke minst for mangfoldet i skolen, og at man skal ha større lokal frihet innenfor pedagogikk. Det er veldig interessant.

Men i forlengelsen av det ligger det et par naturlige spørsmål som jeg kunne tenke meg å utfordre statsråden på. Det første er: Betyr det at de som i dag godkjennes som privatskoler for pedagogisk retning – vi har to: Montessori- og Steiner-pedagogikk – betraktes som annerledes pedagogiske retninger enn den pedagogikken som vi har i vår vanlige grunnskole? Betyr det at statsråden innenfor grunnskolen/enhetsskolens rammer vil akseptere at den typen pedagogikk også kommer inn som prøveprosjekt? Og betyr det at vi innenfor enhetsskolen skal få et større pedagogisk mangfold også når det gjelder det som er definert som annerledes retninger i dag i vårt lovverk? Det er det ene.

Det andre jeg kunne tenke meg å utfordre statsråden på, er: Vi hadde en gang noe som het Forsøksrådet, som etter mitt begrep var en veldig fornuftig innretning, der man drev med pedagogisk utvikling og pedagogiske forsøksprosjekt for å gjøre læringsprosessen bedre for barna. Vil statsråden ta initiativ til å gjenopprette Forsøksrådet?

**Statsråd Jon Lilletun:** Når det gjeld det fyrste spørsmålet, er det heilt rett at det skal vere høve til forsøk der også den typen pedagogisk fridom skal få høve til å verte prøvd ut. D. ersom det er initiert nedanfrå, dvs. at det er semje på ein skule både blant foreldre, lærarar og kommunen om at ein ynskjer å prøve eit slikt alternativt pedagogisk opplegg, synest eg det ville vere spennande. Eg trur at den feilen ein gjorde sist ein hadde ein diskusjon både om vurderingsform og det heile, var at det i stor grad vart påført frå sentralt hald. Det kom ikkje i tilstrekkeleg grad nedanfrå.

Eg ynskjer at vi skal få utvikla prosjekt lokalt som eg så vil godkjenne etter den intensjonen som representanten Djupedal gjev uttrykk for.

Når det gjeld det siste spørsmålet, vil eg ikkje ha eit nytt statleg forsøksråd. V. i skal ha eit utviklingssekretariat som skal gje faglege råd. Eg ynskjer det òg nedanfrå, men med rettleiing frå sentralt hald. Eg trur det gamle forsøksrådet var bra, men at det også var litt for sentralt initiert.

**Presidenten:** Vi går da vidare til neste hovedspørsmål.

Presidenten finner at det kan være på tide å minne om at tilleggsspørsmål i størst mulig grad skal være ankret opp mot hovedspørsmålet.

**Grete Knudsen (A):** Jeg har også et spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren. Jeg ser han står klar.

I forhold til den foregående runden er det greit å legge merke til at statsråd Lilletun og Regjeringen ikke har fremmet noe forslag om å endre det eksisterende lovverket innenfor skoleområdet. Statsråden har, i spissen for andre statsråder, også sagt at når det gjelder våre grendeskoler, de små skolene, skal denne regjeringen ha en helt annen offensiv enn tidligere regjeringer. De skulle også gi penger for å sikre at de små og gode skolemiljøene fremdeles skulle eksistere. Det ble gitt noen penger gjennom skjønnsmidler, men nå får vi melding om at mye av de pengene har gått til andre formål i kommunene. Hvordan vil en statsråd som snakker om at både det sentrale og det lokale er viktig, sikre at det han sier her i Stortinget holder mål?

**Statsråd Jon Lilletun:** Det er heilt rett det som representanten Knudsen seier, at eg og denne regjeringa er opptekne av grendeskulane sitt ve og vel. Men vi har aldri fremma noko forslag og sagt at vi skal overprøve kommunane sitt avgjerdsmynde i desse sakene. Samtidig har vi vore opptekne av at inntektssystemet skal vere slik at ikkje det i seg sjølv initierer nedleggingar. Vi har også stilt ein del pengar til disposisjon via ei ekstraløyving, som nok i stor grad er brukt til skular, men som også er brukt til ein del andre ting.

I går la vi fram tilstandsrapporten frå alle utdanningskontora. Nettonedlegging av grendeskular i 1998 var 13 skular. Det er sikkert ein del for mange, også etter statsråden sitt syn, men det er likevel eit resultat som var betre enn svært mange av dei førehandsvurderingane som var gjevne. Og eg trur jo at dei sentrale tiltaka har hjelpt til med det.

Det er viktig at vi legg til rette for den fådelte skulen og framhevar det gode med den og kor godt den passar til Reform 97. Det er vidare viktig at vi tek den gjennomgangen som vi har varsla, og som vi er i gang med på inntektssystemet. Men samstundes må det vere lokalmiljøet som avgjer desse sakene til slutt.

**Grete Knudsen (A):** Jeg takker for svaret.

Hovedspørsmålet mitt gikk på hvordan statsråden skal sikre den balansen det er å stå i Stortinget og melde fra om hvilke viktige områder denne regjeringen vil satse på,

samtidig som en ikke øremerker og har en holdning ved bevilgningene, slik at intensjonene kan oppfylles. Jeg kan nevne den saken som statsråden tok opp i går når det gjelder mobbing. Hvordan skal statsråden make dette om han ikke styrer det fra de sentrale miljøene og dit man ønsker en utvikling?

**Statsråd Jon Lilletun:** Balansen mellom lokalt sjølvstyre og sentral lovgjeving og initiativ vil vi alltid stå i. Eg nemnde nokre av dei tiltaka denne regjeringa hadde sett i gang i forhold til å forhindre grendeskulenedleggingar. Og eg vil påstå at det er meir aktive tiltak enn kva som har vore gjort tidlegare. Samstundes står eg fast på at vi ikkje kjem til å overprøve kommunane så lenge dei fylgjer lov og retningslinjer. Vi har også teke eit initiativ for å brife utdanningsdirektørane i forhold til det å gje foreldre som står i desse stridane lokalt, råd og rettleiing, slik at dei skal vite kva rettar dei har. Men den endelege avgjerda, så lenge saksbehandling og lover er fylgde, vil vere forankra lokalt.

Når det gjeld det med mobbing, er det klart at vi skal ha sentrale initiativ. Men samstundes har vi jo alle sagt at det skal finnast planar på den enkelte skulen. Då er det viktig å ha eit samspel mellom sentrale og lokale initiativ, og å framelske det lokale initiativet – der folk faktisk lever og bur.

**Presidenten:** Anneliese Dørum – til oppfølgingsspørsmål.

**Anneliese Dørum (A):** Det er nok en klar sammenheng mellom kommuneøkonomi og nedleggelse av grendeskoler. Men det som foregår nå, er bekymringsfullt. Norsk Lærerlag har ropt varsku og regner med at vi kan stå foran langt mer omfattende skolenedleggelse i årene framover enn det har vært til nå. Landslaget for udelte og fådelte skoler viser til at det årlig har blitt lagt ned mellom 40 og 50 grendeskoler.

Jeg tror nok både statsråden og vi er enige om at grendeskoler har sin store verdi, og at vi vil beskytte dem og gå imot denne massenedleggelsen som vi har vært vitne til, ikke minst på grunn av elevene. Deres skoledag kan jo i visse tilfeller forlenges med en reisetid på opptil to timer, slik det f.eks. skjedde i Berlevåg kommune. Arbeiderpartiet og SV bad Regjeringen i forbindelse med budsjettet legge fram en egen sak på bakgrunn av skolenedleggelsene i kommunene (presidenten klubber) for å se sammenhengen der. Vil statsråden gjøre det, slik at Stortinget kan få en skikkelig gjennomgang? (Presidenten klubber)

**Presidenten:** Presidenten ber representanten Dørum om nøye å tilpasse seg den reglementsmessige tid.

**Statsråd Jon Lilletun:** Eg vil i budsjettet i år som i fjor omtale spørsmålet om grendeskular. For fyrste gong i historia var det i år eit avsnitt om grendeskulane, verdien av dei, dei pedagogiske nyvinningane med dei i tilknytning til Reform 97 og tankar framover. Talet på nedlagde.

**(Statsråd Lilletun)**

skular i fjor var 13, som eg akkurat sa, og det er viktig å ha med seg. Prognosane har vore verre enn det som vart resultatet. Eg er veldig glad for at Lærarlaget sa så klart ifrå som dei gjorde i år. Eg er også glad for at vi fekk denne løyvinga på 50 mill. kr. Sjølv om den ikkje var øyremerkt, medverka den i rett retning. Derfor vil nok ikkje konsekvensane verte slik som det såg ut den gongen då Lærarlaget varsla om situasjonen. Eg skal sjølv sagt fylgje opp det som Stortinget har bedt om, og kome tilbake med ein grundig omtale. Vi har for fyrste gong drege Landslaget for fådelte og udelte skular grundig inn, både i Kommunaldepartementet og mitt departement og i forhold til utdanningsdirektørane. Eg trur vi skal leggje fram noko som gjev håp.

**Presidenten:** Vi går vidare med neste hovudspørsmål.

**Øyvind Korsberg (Frp):** Mitt spørsmål går til statsråd Fjellanger.

Stortinget vedtok i 1996 å gi konsesjon for bygging av to gasskraftverk på Vestlandet. Mye er gjort for å trenere dette vedtaket, og siste skudd på stammen er at SFT i går opprettholdt de strenge utslippskravene for bygging da de behandlet anken fra Naturkraft. Disse kravene er så strenge at gasskraftverkene ikke lar seg realisere i henhold til konsesjonsbetingelsene, fordi det i dag ikke finnes kommersiell teknologi for fjerning av CO<sub>2</sub>. Synes statsråden det er riktig å behandle CO<sub>2</sub>-utslipp etter forurensningsloven, og i tilfelle – hvilken hjemmel har hun for å gjøre dette?

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg først få lov å ta avstand fra utsagnet om at mye er gjort for å trenere Stortingets vedtak. Det var den forrige regjeringen og den daværende olje- og energiminister som bestemte at når man gav energikonsesjon, måtte man samtidig ha en regulering av klimagassutslippene og CO<sub>2</sub>-utslippene, og at man også måtte ha en utslippstillatelse fra SFT.

Det jeg synes er viktig, er at alle typer forurensning og alle typer utslipp møter en kostnad og en regulering. Hvis vi pr. i dag ikke behandler klimagassutslipp etter forurensningsloven, har vi ingen andre måter å behandle dem på. Det var bakgrunnen for at den daværende regjering la opp til en slik prosedyre som denne regjeringen har fulgt opp.

Vi er inne i en ganske omfattende diskusjon og utredning om hvordan vi i framtiden skal møte klimagassutslipp, enten med kvoter eller avgifter. Som kjent har Regjeringen satt ned et kvoteutvalg som kommer med sin innstilling ved årsskiftet 1999-2000. Samtidig jobbes det hardt på internasjonalt nivå for å få på plass det internasjonale regelverket som sikrer at vi får regler for de såkalte Kyoto-mekanismene, altså kvotehandel, fleksibel gjennomføring og den grønne utviklingsmekanismen.

Jeg vil kort oppsummert si at pr. i dag mener jeg det er viktig at disse utslippene behandles etter forurensningsloven. I framtiden mener jeg det er viktig at vi på et eller

annet vis møter den type krav. Vi kan ikke ha en situasjon der klimagassutslipp står uten noen form for regulering.

**Øyvind Korsberg (Frp):** Jeg takker statsråden for svaret.

Som statsråden var inne på, tar Regjeringen sikte på å realisere Kyoto-avtalen. Likevel behandles CO<sub>2</sub>-utslipp etter forurensningsloven, som statsråden nettopp har bekreftet. Først brukes forurensningsloven, og deretter skal en få kjøpe kvoter. Er ikke det en form for dobbelt bokholderi fra Regjeringens side? Hvorfor kan ikke Naturkraft få en midlertidig utslippstillatelse inntil et kvotesystem er på plass, slik at vi kan få produsert nok strøm til å dekke vårt kraftunderskudd og dermed unngå å importere sterkt forurenset dansk kullkraft?

**Statsråd Guro Fjellanger:** Regjeringen vil selvsagt forholde seg til Stortingets vedtak om at ingen type utslipp skal møte dobbelte reguleringer, og det vil heller ikke være tilfelle i det øyeblikket man har konkludert når det gjelder både det nasjonale kvotesystemet og det internasjonale.

Jeg synes nok at det for meg er vanskelig å saksbehandle den klagen som havnet på mitt bord i dag. Som kjent har vi en klage fra Naturkrafts eiere som ber oss om å lette på kravene, både til CO<sub>2</sub>-utslipp og NO<sub>x</sub>-utslipp. På den andre siden har vi en klage fra miljøbevegelsen som ber oss skjerpe kravene i forhold til å kunne delta i det internasjonale systemet. Begge disse to tingene må vi selvsagt vurdere nøye.

La meg helt til slutt si at jeg har merket meg at Naturkrafts eiere har lagt gasskraftverkene på is i to år og ikke oppgir SFTs krav som hovedgrunnen, men derimot de nordiske elprisene og Kyoto-mekanismene, at de ikke er klarlagt.

**Presidenten:** Vi går vidare med neste hovudspørsmål.

**Gunn Karin Gjøl (A):** Jeg har et spørsmål til miljøvernminister Guro Fjellanger.

Fylkesmannen i Østfold har utarbeidet en rapport. Under området miljø og friluftsliv uttrykker han sterk bekymring for allmennhetens rett til fri ferdsel i strandsonen. Han mener det skjer en uthuling av retten til fri ferdsel, og at det skjer en snikprivatisering av strandsonen. Til tross for at vi har hatt et byggeforbud siden 1965 innenfor 100-meterssonen, ser vi at det ikke blir respektert, og at de eksisterende hyttene blir utvidet. I tillegg har vi tendenser til at folk bygger fra hytta og ned til sjøen. Det skjer gjennom bygging av terrasser, arrangerte gater og store bryggeanlegg. Det resulterer i at folk flest blir stengt ute fra strandsonen i langt større grad enn tidligere. Mitt spørsmål til statsråden er hva hun vil gjøre for å sikre allmennhetens rett til fri ferdsel, både i Østfold og i kystsonen i Sør-Norge for øvrig.

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg begynne med å si at det er en meget viktig problemstilling som representanten Gunn Karin Gjøl her tar opp. Hun har helt rett i at det har skjedd en utvikling i negativ retning, kanskje spesielt i

kystsonen langs Oslofjorden. Det er en utvikling som bekymrer meg sterkt. Det er også grunnen til at departementet foreløpig har gjort følgende: Etter at vi fikk en dom i Høyesterett på et ulovlig oppsatt gjerde i Sandefjord, har vi sendt ut et rundskriv til fylkesmennene og bedt dem skjerpe inn den praksisen som er i dag og gjort oppmerksom på hvor viktig dommen i Høyesterett er. Vi hadde faktisk et tilfelle hvor Høyesterett bad om at et ulovlig oppsatt gjerde ble fjernet, et gjerde som faktisk var bygd før friluftsloven kom på plass. Det sier litt om hvor sterkt allemannsretten står etter Høyesteretts mening.

I tillegg ser vi nå, som representanten Gunn Karin Gjøl helt korrekt sier, at det også skjer en utbygging i hundremeterssonen, som det er viktig å ta fatt i. Reglene pr. i dag krever to ting. Det ene er at dispensasjon skal begrunnes i særlige hensyn, og det andre er at regionale myndigheter skal varsles. Vi har nå bedt om en gjennomgang fra fylkesmennene, ikke bare i Østfold, men også i andre fylker som er sterkt representert på dispensasjonssiden, og bedt dem kontrollere at disse to kravene er oppfylt. Hvis det viser seg at de ikke er det, kommer vi fra departementets side til å innskjerpe den praksisen. Skulle det vise seg å ikke være godt nok, vil vi vurdere å endre og klargjøre lovverket. Jeg vil iallfall understreke veldig sterkt én ting, og det er at det ikke vil være aktuelt for denne regjeringen å godta at allemannsretten uthules også i framtiden.

**Gunn Karin Gjøl (A):** Jeg takker stastråden for svaret, og jeg er veldig glad for at hun tar disse problemstillingene såpass på alvor, og at hun også er villig til å se på lovverket. Det er riktig at vi nå har fått en høyesterettsdom som går inn på det som går på fysiske hindre i strandsonen. Men i dette tilfellet gjelder det ikke bare fysiske hindre, men like mye at det bebygges og privatiseres på en slik måte at folk flest oppfatter det som at dette er et privat område, som gjør at de ikke kan ferdes på området, sjøl om man etter loven og retten til allmennheten har lov til å ferdes på dette området.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun akter å se på muligheten for å stramme inn på lovverket, slik at allmennhetens rett til fri ferdsel blir sikret.

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg også si at jeg har registrert at det er en del kommuner som har begynt å ta denne utviklingen på alvor, og at enkelte kommunestyre nå har senket grensen for størrelsen på hytter fra f.eks. 120 til 90 m<sup>2</sup>, noe som også viser at i en del kommuner tas dette på alvor.

Samtidig er det helt åpenbart et problem at dette ikke tas nok på alvor i en del andre kommuner. Som jeg sa: I første omgang ønsker vi å presisere overfor kommunene gjennom fylkesmannen hva som skal være krav til praktisering av dispensasjon. Hjelper ikke det, kan jeg bekrefte det jeg sa i mitt første svar, at vi er villig til å se på lovverket.

**Presidenten:** Hallgeir H. Langeland – til oppfølgings-spørsmål.

**Hallgeir H. Langeland (SV):** SV har òg i spørjetimen tatt opp denne problematikken, og då spesielt knytt til Vestfold og den dispensasjonspraksis som har vore der. Eg forstår statsråden slik at ho nå intensiverer arbeidet med å syta for at ein ikkje får ein slik praksis for dispensasjonar som ein nå har, og eg vil gjerne ha ei stadfesting av det.

Det andre er at ein del av dei private har tatt seg til rette og sett opp gjerde og slikt utan å ha nokon som helst rett til det. Mitt spørsmål til statsråden er om ho anbefaler at andre folk tar seg til rette og fjernar desse gjerdar.

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg først få bekrefte – som jeg også håper at jeg bekreftet i de to første svar – at jeg er opptatt av å intensivere arbeidet for at allemannsretten sikres. Det synes jeg er viktig, fordi jeg tror at allemannsretten og den norske holdningen til natur – hvor vi tar inn naturen, ikke bare gjennom å lese om den, men ved å gå en tur i fjæra og lukte på den og høre på fuglene som synger – er et sunt alternativ til den litt hollywoodske varianten med «survival of the cutest». Jeg tror det er et godt og viktig alternativ vi har i Norge.

Når det gjelder det å fjerne ulovlig oppsatte stengsler, synes jeg nok den beste løsningen på det er at kommunen er seg sitt ansvar bevisst og sørger for at disse gjerdene og stengslene fjernes. Det jeg vil oppfordre folk til å gjøre, er å gjøre kommunen oppmerksom på ulovlig oppsatte stengsler og ta et initiativ overfor kommunen, slik at kommunen gjør jobben sin. Det er mitt håp og min tro at vi kan løse problemet på den måten.

**Presidenten:** Dag Terje Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

**Dag Terje Andersen (A):** Jeg er glad for de svarene miljøvernministeren har gitt på spørsmålene fra Gunn Karin Gjøl, og håper at det engasjementet for allmennhetens rettigheter til fri ferdsel også gjelder i forhold til friluftslivsutøvelse i innland, knyttet til jakt og fiske.

Men mitt oppfølgings-spørsmål gjelder det som allerede har vært tema, nemlig kystsonen, og der har Vestfold vært nevnt. Det stastråden sier, er veldig bra. Men problemet for oss som bor i Vestfold, er at gjerdet står der. Da blir mitt spørsmål: Hva har statsråden tenkt å gjøre for at det i praksis blir fulgt opp av de lokale myndigheter at de gjerdene som blir pålagt revet eller nektet bygd, faktisk heller ikke fysisk er til stede – i tillegg til de gode intensjonene som statsråden nå har gitt uttrykk for?

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg først få bekrefte at Regjeringens arbeid for allemannsretten ikke bare gjelder i kystsonen, men også i innlandet, og det er en problemstilling vi er opptatt av over hele landet.

Når det så gjelder det ulovlig oppsatte gjerdet i Sandefjord og dommen i Høyesterett, har jeg registrert at dette er i ferd med å utvikle seg til en slags såpeopera. Gjerdet ble først fjernet, for så å bli satt opp igjen, og jeg har nå hørt rykter om at man er gått til anskaffelse av sau i håp

om at dette kan legitimere gjerdet. Det har jeg ennå ikke fått bekreftet.

Men jeg vil sørge for at ulovlig oppsatte stengsler blir fjernet. I første omgang vil det skje ved at vi samarbeider med kommunen. Skulle det vise seg ikke å føre fram, vil vi måtte vurdere andre metoder.

**Presidenten:** Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

**Rolf Reikvam (SV):** Mitt spørsmål går til kirke-, utdannings- og forskningsministeren.

Tidligere i dag har statsråden brukt begrepet minstestandarder. Det faktiske forhold er vel at det er veldig få minstestandarder innenfor skoleverket i dag. Rapporten fra de statlige utdanningsdirektørene viser til dels store forskjeller i ressursinnsats kommunene imellom. I stortingsmeldingen om nasjonalt vurderingssystem understreker for så vidt også statsråden og departementet det samme. I redegjørelsen i går var statsråden opptatt av nye undervisningsmetoder, praktiske arbeidsmåter i grunnskolen, og nøkkelordet var mangfold i skolen. Mitt spørsmål til statsråden blir: Er dette mulig å få til uten å legge inn minstestandarder når det gjelder ressursinnsats, og hvilke tiltak vil statsråden sette i verk for å sikre eventuelle minstestandarder på dette området?

**Statsråd Jon Lilletun:** Skildringa som representanten Reikvam gjev av både det eg har sagt i dag og i utgreiinga, er nokså patent. Den måten som vi tenkjer å oppnå dette på, er gjennom utviklingsarbeid. For det viser seg at når det gjeld ressursinnsats, er det heilt rett at den er ganske forskjellig, og den er urovekkjande ein del stader. Det er spesielt urovekkjande dersom ressursinnsatsen er vedvarande lav over ein del år.

Men i den same stortingsmeldinga som representanten Reikvam viste til, går det heilt klart fram at det ikkje er automatisk samanheng mellom ressursinnsats og læring-sutbyte. Det viser seg at organiseringsmåtar og pedagogiske metodar veldig ofte er viktigare enn berre tilførsel av ressursar. Då seier eg ikkje at det på ein del stader ikkje er behov for å få meir ressursar inn i skulane enn i dag.

Det eg òg har sagt i tilknytning til meldinga, er at det skal komme ein rapport annakvart år til Stortinget, der ein ikkje berre tek for seg stoda, altså den skildringa som Reikvam no viser til, men òg analyserer korfor det har vorte slik, og kva vi vil gjere vidare. Eg har òg sagt at på dei stadene der ressursinnsatsen ligg konstant lågt lenge, må vi vurdere metodar for å gripe inn frå sentralt hald. Så her treng vi eit arbeid framover.

Men det er jo ikkje heilt rett det representanten Reikvam seier, at det ikkje er minstestandardar. Vi har det i forhold til klasse og i forhold til avstand, i forhold til skyss og på ei rekkje andre område. Vi har no òg fått ei forskrift for helse, miljø og tryggleik som det vert ein viktig jobb å få gjennomført i skulen.

**Rolf Reikvam (SV):** Jeg takker for svaret. Statsråden svarte vel ikke på noe av det som var hovedpoenget mitt,

nemlig om statsråden ser klare behov for at det skal være økonomiske minstestandarder, eksempelvis at vi går tilbake til et system vi hadde tidligere, at en for hver klasse skulle sette et minste timetall. Det var i grunnen det som var spørsmålet mitt. Jeg følte at statsråden gikk litt rundt det.

Når det gjelder minstestandarder, er det for så vidt riktig det statsråden sier, at det finnes minstestandarder på noen områder. Men vi har jo fjernet noen, det var vesentlig flere minstestandarder tidligere. Vi har altså gått bort fra minstestandarder og overlatt en større del til hver enkelt kommune.

Men jeg må tilbake til det som egentlig var hovedspørsmålet mitt: Vil statsråden komme med forslag om at vi skal ha et minste timetall til hver klasse som sikrer gruppedeling, som sikrer mangfold, og som sikrer pedagogisk utviklingsarbeid i den enkelte klasse?

**Statsråd Jon Lilletun:** Eg trur at den sikraste måten å klare dette på er om vi kan finne organisasjonsmåtar som tek vare på ressursane på ein god måte. Problemet med å innføre fleire standardar er at det veldig ofte vert binding som hindrar lokalt utviklingsarbeid organisatorisk og pedagogisk. Samstundes skal eg vedgå at det på ein del område er ein urovekkjande ressursituasjon, slik at det kunne ha vore ynskjeleg å gripe til minstestandardar. Men no har vi alle saman proklamert trua på det lokale sjølvstyret. Då må det òg få lov å verke her. No må vi prøve å finne metodar som kjem nedanfrå, og ikkje halde fram med å påføre dei ovanfrå.

**Presidenten:** Rune E. Kristiansen – til oppfølgings-spørsmål.

**Rune E. Kristiansen (A):** Jeg hører at statsråden ikke bare én gang, men gjentatte ganger, uttrykker så sterk tro på den lokale forankring. Hva da hvis disse organisasjonsstrukturene ikke fungerer? Vil ikke statsråden se nødvendigheten av også å ha sentrale styringsmekanismer ikke minst i forhold til å ha et likeverdig tilbud og en utvikling og sikring av enhetsskolen? Jeg er bekymret hvis man prøver å gi uttrykk for at man kan opprettholde enhetsskolen samtidig som man søker et samarbeid med høyresiden her i Stortinget om en organisasjonsstruktur som skal ha så sterk lokal forankring at statsråden på mange måter i realiteten ikke har mulighet til å gå sentralt inn i hele utviklingen av grunnskolen bl. a.

**Statsråd Jon Lilletun:** Eg håpar eg kan ta vekk noko av den uroa. Eg er for å ha ei lovgjeving som gjev klare nasjonale føringar. Det vi har vurdert det likeverdige skuletilbodet ut frå når vi har skrivt stortingsmeldinga no, er om ein oppfyller lov og forskrifter. Og så vidt vi ser, gjer alle kommunar det.

Samstundes veit vi at Skule-Noreg dei siste ti åra har opplevd at nødvendige reformer i stor grad har vore sentralt styrde, og at det har gått vel fort. Eg har sagt tidlegare i dag at det er enormt mange positive element i desse reformene. Men samstundes, når ein har møtt eit Skule-

Noreg som roper så etter også sjølve å få vere med på denne utviklinga, vil eg seie: Lat oss no flytte fokuseringa litt, lat oss flytte fokuseringa lokalt, hauste erfaringar. Og så er eg samd med representanten Kristiansen i at vi framleis skal ha sterke nasjonale lovverk som sikrar ein einskapskule. Det er òg denne statsråden sitt ynske.

**Presidenten:** Vi går da vidare til neste hovudsprørsmål.

**Øystein Hedstrøm (Frp):** Jeg har et spørsmål til vår ærede landbruksminister.

Den reindriftspolitikken som føres i dag, er et klassisk eksempel på hvordan planøkonomi fungerer. Først sprøytes det inn betydelig kapital og reguleringsordninger i denne næringen, og så får vi et altfor høyt reintall i forhold til beitegrunnet. Det vi opplever på Finnmarksvidda i dag, kan nærmest betraktes som en økologisk katastrofe. Og så må delvis de samme politikere bidra med nye tilskudd i form av slaktetilskudd og omstillingsprogrammer i hundremillionsklassen, uten at det bedrer situasjonen noe særlig. Mange mener vi spiller russisk rulett med Finnmarksvidda. Hva kan statsråden bidra med slik at vi ikke opplever et økologisk sammenbrudd?

**Statsråd Kåre Gjønnes:** Jeg vil gjerne bekrefte at det er grunn til betydelig uro omkring tilpasningen mellom reintall og det som er beitegrunnet i deler av Finnmark.

I dag ligger reindriftsavtalen i Stortinget til behandling. I denne avtalen er det også en protokoll der staten er blitt enig med organisasjonen innenfor reindrift om tiltak for å redusere reintallet, og da med ganske rask virkning.

Den som har vært med over en tid og drøftet reindriftspolitikken og reindriftsavtalen, vet at dette misforholdet som eksisterer, har vært påpekt gjentatte ganger, og tiltak har vært forsøkt satt inn. Nå er det enighet om at det er nødvendig med tiltak. De kan bli ganske følbare for en del av dem som blir rammet, men er helt nødvendige i forhold til den situasjonen vi finner i deler av Finnmark.

**Øystein Hedstrøm (Frp):** Stort sett ingen er fornøyd med dagens reindriftspolitik – unntatt en del politikere, da. Reindriftssamene har dårlig økonomi, vi opplever et miljødeleggende kaos, og skattebetalerne som hele tiden betaler regningen for politiske eksperimenter, er også misfornøyd med politikken.

Mitt spørsmål til statsråden blir: Vil han vurdere å redusere og fjerne subsidiene til denne næringen, slik at vi kan få en mer naturlig tilpasning mellom antallet rein og beitegrunnet?

**Statsråd Kåre Gjønnes:** Jeg tror nok at vi også i framtiden vil måtte ha en reindriftspolitik der vi sammen med næringen bidrar til å finne løsninger som også tjener enkelteiere. Hvis man skal ha frislipp på det området, vil det bli de sterkeste mulighet til å overleve også blant de eierne som får gjennomslagskraft i Finn-

mark. Det er en politikk som vil være uaktuell for Regjeringen og for statsråden. Vi vil ha tiltak der vi opprettholder muligheten for deltakelse fra mange, men innenfor det det er mulighet for i forhold til ressursgrunnet, det er der bekymringen i dag er aller størst. Og vi er nødt til å finne løsninger som er virkningsfulle.

**Presidenten:** Vi går til neste hovudsprørsmål.

**Jan Johnsen (H):** Jeg har et spørsmål til miljøvernministeren.

Kommuneplanens arealdel for Stavanger har vært oppe i Stortinget flere ganger. I forbindelse med en interpellasjon fra Tore Nordtun den 14. januar i år var stortingsflertallets intensjon at arealdelen skulle følges slik den forelå fra Stavanger kommune. Ved avslutningen av debatten sa ministeren at hun ville rette seg etter stortingsflertallets ønske. Hvor lang tid trenger statsråden for å iverksette stortingsflertallets oppfatning?

**Statsråd Guro Fjellanger:** Etter den runden som var i Stortinget, konkluderte Stortinget med at det var behov for, og man bad meg ta, en ny gjennomgang sammen med Stavanger kommune av faktagrunnet, bl. a. vurdere konsekvensene. Det førte til at vi 4. mars hadde et møte med varaordfører, fylkesordfører og fylkesmann – et konstruktivt møte hvor jeg oppfattet at alle parter var interessert i å få denne saken ut av verden så raskt som mulig, men hvor det også var stor vilje fra alle parter til å finne fram til en løsning. Man ble på dette møtet også enig om at neste skritt var at man på administrativt nivå fra både departementet, kommunen og fylkeskommunen skulle sette seg ned og gå gjennom faktagrunnet. Den jobben er så vidt jeg nå skjønner, på det nærmeste fullført, og i det øyeblikket den foreligger, vil saken bli avgjort.

**Jan Johnsen (H):** Jeg går da ut fra at avslutningen får et slikt resultat som flertallet i Stortinget bad om, nemlig at arealdelen blir slik som Stavanger kommune har lagt den fram, og jeg går ut fra at statsråden kan bekrefte det. Det var nemlig det som var stortingsflertallets klare ønske.

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg si det jeg for så vidt også har sagt fra denne talerstolen tidligere, at jeg har gjort mitt ytterste både for å prøve å finne ut av og tolke Stortingets vedtak og å følge det opp. Det er også min intensjon.

**Presidenten:** Det blir oppfølgingsspørsmål – Jan Simonsen.

**Jan Simonsen (Frp):** Stavanger kommunes generalplan ble vedtatt med en tilslutning fra nærmere 90 pst. av bystyremedlemmene. Til tross for det ble vedtaket suverent satt til side av miljøvernministeren. Stortinget vedtok med mer enn 2/3 flertall å be Miljøverndepartementet vurdere denne saken på nytt, og i innleggene kom det veldig klart fram at det som var stortingsflertallets klare

ønske, var at dette vedtaket skal omgjøres. Vil det ikke da være temmelig arrogant av departementet dersom man nå ender opp med det samme vedtaket som tidligere, og ikke tar hensyn til et veldig klart ønske fra et solid stortingsflertall, og et veldig klart ønske fra de politikerne som er i den byen som er berørt av vedtaket? Og hvordan vil det samsvare med Venstres syn på lokalt selvstyre dersom man ikke omgjør dette vedtaket?

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg først få si at grunnen til at denne saken i det hele tatt havnet på mitt bord, var at det var en konflikt i forhold til den beste matjorda i landet, i en av de beste klimasonene.

Stortinget bad gjennom vedtak om at vi tok en ny vurdering av saken og bad oss gå gjennom faktagrunnlaget. Som jeg sa i Stortinget under debatten, ønsker jeg å gjøre dette i nært samarbeid med kommunen, og det er det vi nå er i ferd med å slutføre. På bakgrunn av dette vil vi ta en endelig avgjørelse. Det er ikke min intensjon å ta en avgjørelse som er arrogant, snarere tvert imot er det min intensjon å ta en avgjørelse som er en god løsning også for Stavanger kommune.

**Presidenten:** Tore Nordtun. – Presidenten er noe i tvil om det kommer noe mer ut av en fortsatt runde. – Hr. Nordtun trekker sin anmodning om oppfølgingsspørsmål. Vi går videre til neste hovedspørsmål.

**Bjarne Håkon Hanssen (A):** Jeg har et spørsmål til landbruksministeren.

Stortinget har etter forslag fra Regjeringen vedtatt bortfall av investeringsavgift for landbruket. Bortfallet er begrunnet med ønske om å lette investeringskostnadene for norsk landbruk.

En rekke bønder har gått sammen i såkalte maskinringer, eller maskinlag, for å samarbeide om nødvendige investeringer. Dette er fornuftig både ut fra et økonomisk, faglig og sosialt perspektiv, og sånt samarbeid har vært etterspurt fra det politiske miljø. Jeg har fått opplyst at sånne maskinlag fortsatt må betale investeringsavgift på landbruksmaskiner. Dermed oppstår det en situasjon hvor avgiftssystemet bidrar til å forhindre en positiv utvikling i forhold til samarbeid i landbruket.

Mitt spørsmål er da: Hva er begrunnelsen for at man fra statens side nå legger opp til et avgiftssystem som favoriserer bønder som ikke har inngått i et maskinsamarbeid?

**Statsråd Kåre Gjønnes:** For det første vil jeg gi uttrykk for at nettopp bortfall av investeringsavgiften i landbruket har bidratt til å senke kostnadsnivået. Det er beregnet til ca. 400 mill. kr pr. år. For næringen som sådan er det et godt vedtak.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet som representanten Hanssen tar opp, må jeg si at akkurat det forholdet er ikke jeg kjent med. Skatte- og avgiftspolitikken styres gjennom Finansdepartementet med bakgrunn i det regelverket som er utformet. Så jeg må be om forståelse for at jeg må gå nærmere inn i det for å vite begrunnelsen for

og på hvilken måte dette regelverket er utformet. Som representanten sier, er det viktig å finne ordninger der vi framelsker samarbeidstiltak som også vil være kostnadsenkende for landbruket.

Jeg vil undersøke denne saken for å finne ut på hvilken måte dette regelverket er utformet. Lenger kan jeg dessverre ikke gå i mitt svar.

**Bjarne Håkon Hanssen (A):** Jeg takker for svaret. Det tyder på at Regjeringen har fremmet et forslag som den ikke helt har hatt oversikt over konsekvensene av.

Jeg er enig med statsråden i at det ville være meningsløst om man her får et avgiftssystem som ikke stimulerer til et fornuftig samarbeid, et samarbeid som er viktig både ut fra økonomiske, faglige og sosiale grunner. Man kan da få en dobbel effekt, både samarbeid og bortfall av investeringsavgift. Jeg er glad for at det tyder på at statsråden er enig i at intensjonen bør være at det skal fungere slik.

Mitt oppfølgingsspørsmål er: Hvis det viser seg at min situasjonsbeskrivelse er riktig – og som er bekreftet av bønder som er medlem av maskinringer – vil da statsråden ta initiativ til regelendringer som gjør at vi får dette på plass?

**Statsråd Kåre Gjønnes:** Jeg tror jeg skal være forsiktig med å begi meg lenger ut når det gjelder å si hva resultatet av mine sonderinger i forhold til Finansdepartementet vil bli. Det jeg vet, er at det skal utformes retningslinjer etter at et vedtak er fattet her i Stortinget, og det er jo gjennom de retningslinjene at vi eventuelt har fått denne skjevheten som påpekes. En mulighet kan være at disse maskinringene i enkelte tilfeller driver leiekjøring for andre, som gjør at de kommer i et konkurransevridningsforhold til andre som opererer på samme marked. Men det er bare en antakelse fra min side, som jeg må få sjekke nærmere.

Jeg er enig i at vi skal forsøke å finne løsninger i landbruket som bidrar til samarbeid, og som dermed også virker kostnadsbesparende. Jeg skal følge opp dette overfor Finansdepartementet for å finne ut hva som er grunnlaget.

**Presidenten:** Vi går videre til neste hovedspørsmål.

**Ursula Evje (Frp):** Jeg har et spørsmål til statsråd Jon Lilletun. Det relaterer seg til den tilstanden den norske skole er i, kort beskrevet i Aftenposten Aften i går, der det på side 10 og 11 er følgende overskrifter:

«Kutter i spesialundervisningen», «Mister åtte timer», «Foreldre ønsker mer makt i skolen» – på tross av at Oslo er den eneste kommunen i landet som har driftsstyrer – ««Stolping» på Bærums-skoler», «Kjent for både elever og rektorer», «Barna kan bli sterile» – av denne mishandlingen – «Uhørt og skremmende» – fra en overlege.

Spørsmålet er: Når foreldrene etter barneloven § 30 har et overordnet ansvar for sine barns fysiske og psykiske helse, og skolen som system er med på å ødelegge



nettopp denne skjøre balansen som fysisk/psykisk helse er i et lite barn, hvordan vil statsråden stille seg til en utstrakt mulighet for foreldrene til å gripe inn og løse denne gordiske knuten?

**Statsråd Jon Lilletun:** Fyrst vil eg sjølvsagt seie meg heilt samd med representanten Ursula Evje i at dei oppslaga som ho refererte frå Bærum-skulane, er ganske dramatiske. Det som kom veldig klårt fram på ei høyring som Barneombodet i samarbeid med Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet hadde for ungdomsskuleelevar, var at dei i mobbesituasjonar opplevde at ein veldig ofte trudde det skulle gå over. Det trudde eleven, det trudde læraren, og det trudde òg ofte foreldra. Rådet som vi fekk frå ungdomane, var at vi skulle gripe raskare inn.

Eg trur vi har fått ein del gode verktøy. Vi har fått «Steg for steg»-prosjektet i regi av Nasjonalforeningen for folkehelsen, som no er ved 650 skular. Vi har konfliktråda, og vi har planar ved mange av skulane. Men eg trur at vi som vaksne må erkjenne at vi på alle nivå må gå tyngre inn enn vi har vore villige til. Då er foreldra grunnleggjande viktige.

No er det akkurat slik som representanten Ursula Evje sjølv sa: Oslo har kanskje meir enn andre prøvt ut driftsstyre, og dei òg føler seg no hjelpelause. Det viser at vi her har å gjere med omfattande og samansette spørsmål, som eg trur det ikkje er eitt svar på. Dersom spørsmålet er slik å forstå om eg ynskjer at foreldra i større grad skal kunne få innverknad, ved at vi med det får raskare reaksjonar, er eg samd med representanten Ursula Evje i det. Men når det gjeld det pedagogiske ansvaret i klassen og det pedagogiske ansvaret på skulen, må det liggje til lærar og rektor, men at foreldre har stor moglegeheit å gripe inn.

**Ursula Evje (Frp):** Jeg har et tilleggsspørsmål til statsråden.

Det han sier er vel og bra. Det er helt i tråd med det som ble sagt under behandlingen av foreldremeldingen. Man ønsker ikke at foreldrene skal få reell makt til å gripe inn, på tross av at de har det overordnede ansvar. Jeg kan bare slå det fast.

Jeg vil spørre ham om anken til Høyesterett i Mosvik-saken ikke bekrefter det syn at foreldrene må bøye seg for kommunen på tross av barnelovens klare formulering i § 30.

**Statsråd Jon Lilletun:** No er eg ikkje sikker på om eg kan gje eit fullgodt svar på eitt minutt, men prinsipielt vil eg slå fast at denne statsråden og denne regjeringa står for at det er opplæringsplikt som ligg føre, og ikkje skuleplikt. Ergo er det slik at foreldre som av prinsipielle eller praktiske grunnar ynskjer å ha opplæringa sjølve heime, har høve til det etter lova. Det står vi sjølvsagt bak.

Det har vore ein konflikt i Mosvik i forhold til tilsynsansvaret. Der har, ikkje kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren, men statsadvokaten ynskt å få prøvd ut vurderinga som retten har gjort av lova i den konkrete saka, og det må vi berre ta til etterretning. Men det er opplagt at lova, slik den er vedteken her i Stortinget når det gjeld opplæringsplikt og ikkje skuleplikt, står denne statsråden 100 pst. bak.

**Presidenten:** Vi går til siste hovedspørsmål.

**Tomas Norvoll (A):** Mitt spørsmål går også til statsråd Lilletun.

Vi ser at private skoler har fått en vekst både økonomisk og i antall under denne regjeringen. Statsråden ser ut til å prioritere søknader fra disse skolene, og se det som en fordel at antallet øker.

I forrige budsjettkompromiss kuttet Regjeringen, Høyre og Fremskrittspartiet ca. 300 mill. kr i bevilgningene til den offentlige skolen, mens de private ble prioritert. Vi ser stadig merkelige utslag av at skolene lager sine egne regler og opptrer intolerant. Alle mulige religiøse grupper tar nå barna sine ut av nærskolen for å gi opplæring i det de mener er den rette tro, noe som i mange tilfeller isolerer barn fra resten av nrområdet. Disse skolene drives nesten utelukkende med offentlig støtte, likevel ser det ut til at det stilles få krav.

Siste eksempel er Hedmarktoppen Folkehøyskole, som er drevet av Pinsebevegelsen, som nektet en elev å være med i elevlaget på grunn av seksuell legning. Vil statsråden gjøre noe for å sikre at de private skolene ikke virker segregerende? Og er det slik at disse skolene er unntatt fra norsk lov og norsk regelverk?

**Statsråd Jon Lilletun:** Fyrst ei lita opprydding. Fyrst snakka representanten Norvoll om private skular som i stor grad er parallelle til offentlege skular, og som, slik det riktig er sagt, på grunnskulenivå er starta anten på grunnlag av pedagogiske alternativ eller livssyn. For å setje den dimensjonen inn i ein samanheng: Totalt her i landet er det ca. 1,5 pst. av elevane som går på private skular. Dei har ei tilskotsordning som utgjer 85 pst. av tilskotet til offentlege skular, og då er husleige ikkje medrekna. Det vil ikkje seie noka særbehandling, dei har rett etter lova, og dei skal behandlast skikkeleg. Foreldre som har ynske om slike skular, skal bli tekne på alvor.

Så har vi òg ei lov om folkehøgskular, og Hedmarktoppen, som det var referert til her, er ein skule som er etablert på dei premissane ein etablerer folkehøgskular på. Når det gjeld den saka som representanten Norvoll tek opp, har eg fått eit skriftleg spørsmål frå representanten Grete Knudsen om det. Det byggjer på eit VG-opp-slag, og eg har sendt brev til skulen og bede om ei orientering om den aktuelle situasjonen. Eg vil ikkje her saksbehandle på grunnlag av eit avisoppslag, men det er to ting eg vil slå fast: Når det gjeld skulens rett til å drive på eige ideologisk grunnlag, og når det gjeld tilsetjingar, er det klart etter lovverket. Men når det gjeld opptak til ein skule, har ein sjølvsagt ikkje høve til å segregere på grunnlag av korpse seksuell legning eller anna tilsvarande som står samme stad i lovverket. Derfor har sjølvsagt alle rett til å søkje, og ein har ikkje rett til å skilje ut nokon på grunn av seksuell legning.

**Tomas Norvoll (A):** For å understreke: Arbeiderpartiets syn på skolepolitikken generelt er at den offentlige skolen skal være en møteplass for folk med forskjellig bakgrunn. Den skal fremme toleranse og forståelse. Derfor

prioriterer vi den offentlige skolen, så får mer private tilbud som skal tekkes særinteresser, komme i andre rekke.

I sin utdanningspolitiske redegjørelse i går brukte statsråden mye av sin tid på arbeidet mot mobbing. Er statsråden enig med meg i at mobbing eller rensing på bakgrunn av hudfarge eller seksuell legning i prinsippet er akkurat det samme? Og vil statsråden ta initiativ for å sørge for at det også innenfor det private skoleverket ikke lenger skal være anledning til å diskriminere på noen av disse områdene? Vi ser jo stadig vekk at folk med annen legning blir utsatt for diskriminering og blir skjøvet ut av de miljøene.

**Statsråd Jon Lilletun:** Fyrst til prioritering av det offentlige skuleverket. Der er eg heilt samd med representanten Norvoll. Min hovudprioritet er òg det offentlege skuleverket – ein god einskapsskule – og det er 98,5 pst. av den norske skulen som er slik.

I motsetnad til Arbeidarpartiet seier eg og denne regjeringa at toleranse er òg å gje rett til etablering av skule både på livssynsgrunnlag og alternativt pedagogisk grunnlag. Når det gjeld toleranse og kva eg meiner om mobbing på grunnlag av seksuell legning, er eg sjølvsagt heilt einig med representanten Norvoll i at det ikkje skal finnast. Mobbing skal i det heile ikkje finnast, og der har vi alle eit ansvar. Eg har ikkje nokon dokumentasjon på at den typen mobbing er sterkare ved private skular enn ved offentlege skular. Vi har òg hatt eksempel på at elevar er tekne ut av offentleg skule og inn i privat på grunn av ein mobbesituasjon. Så det kan nok vere problematisk begge stader. Men, for å avslutte: Eg tek like sterkt avstand frå mobbing på seksuelt grunnlag som representanten Norvoll gjer.

**Presidenten:** Tiden for den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Før spørsmålene på dagens kart tas opp til besvarelse, vil presidenten gi ordet til statsråd Odd Einar Dørum, som ønsker å gi et tilleggssvar på spørsmål nr. 20 fra representanten Jørn L. Stang i spørretimen 24. februar.

*Oppfølging av spørsmål nr. 20 onsdag 24. februar fra stortingsrepresentant Jørn L. Stang.*

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Tilleggssvaret på et spørsmål som ble stilt til fungerende justisminister Lilletun, er følgende:

Det er besluttet at den bedre sikkerhetsmessige og humanitære situasjonen i deler av Somalia, herunder spesielt Nord-Somalia, ikke lenger tilsier at det på generell basis gis oppholdstillatelse til asylsøkere med tilknytning til disse områdene ut fra behov for beskyttelse. Den enkelte sak vil likevel alltid undergis en konkret vurdering.

Justisdepartementet har i samarbeid med Utenriksdepartementet startet arbeidet med å avklare den praktiske gjennomføringen av retur til Somalia. Det er i den anledning nedsatt en uformell arbeidsgruppe med deltakelse fra alle deler av utlendingsetaten. Spørsmålet drøftes samtidig i nordisk sammenheng for å innhente kunnskap og erfaringer fra det arbeid som er gjort, særlig på dansk side.

Danmark er et av de få land som har lyktes i å gjennomføre retur til Somalia. Norske myndigheter har gitt dette arbeidet høy prioritet, men det er ikke mulig på det nåværende tidspunkt å gi mer konkrete opplysninger.

**Presidenten:** Jørn L. Stang får ordet til en merknad, begrenset til ett minutt.

**Jørn L. Stang (Frp):** Jeg takker statsråden for svaret.

Det var litt usikkerhet i svaret vedrørende tilbakesendelse av somaliere, men ettersom jeg forstod på statsråden, var det et vellykket initiativ som ble tatt i Danmark. Og da er mitt spørsmål: Vil Regjeringen v/statsråd Dørum sørge for å ta kontakt med myndighetene i Danmark for å se hva de har gjort, og hva som er årsaken til at de har returnert somaliere dit de egentlig kommer fra? Ønsker statsråden å samarbeide med Danmark i denne sammenhengen?

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Vi har et løpende og generelt samarbeid med de andre nordiske land om alle typer asyl- og flyktningsspørsmål, og dersom det ikke allerede er tatt kontakt om dette temaet i noen utstrekning, skal jeg selvfølgelig forsikre meg om at det blir gjort, for det er en logisk del av den måten vi jobber på.

**Presidenten:** Stortinget har dermed gjort seg ferdig med behandlingen av tilleggssvaret og tilhørende kommentar, og vi går over til den ordinære spørretimen.

#### *Ordinær spørretime*

**Presidenten:** Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Elsa Skarbøvik til utenriksministeren, må utsettes til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 6, fra representanten Kristin Halvorsen til forsvarsministeren, vil bli besvart av justisministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Heikki Holmås.

Spørsmål 7, fra representanten Kristin Halvorsen til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Heikki Holmås.

Spørsmål 10, fra representanten Ingvald Godal til justisministeren, vil bli besvart av forsvarsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Trond Helleland.

Spørsmål 16, fra representanten Bjørn Hernæs til sosialministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 17, fra representanten Aud Gaundal til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren på vegne av sosialministeren, som er bortreist.

Spørsmål 19, fra representanten Elsa Skarbøvik til utviklings- og menneskerettighetsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 22, fra representanten Ågot Valle til miljøvernministeren, bortfaller, da spørren har sykdomsforfall.

Spørsmål 24, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til kommunal- og regionalministeren, vil bli tatt opp av representanten Sylvia Brustad.

### S p ø r s m å l 1

Fra representanten Elsa Skarbøvik til utenriksministeren:

«Den militære konflikten mellom Etiopia og Eritrea har pågått i lang tid.

Hva gjøres fra norsk side for å bidra til en fredelig løsning?»

**Presidenten:** Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

### S p ø r s m å l 2

**Steinar Bastesen (TF):** Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Fiskeriforvaltningen og Havforskningsinstituttet sliter med sin troverdighet i bestandsanslagene, spesielt på torsk og sei. De beregningsmodellene som brukes, inkluderer ikke det fiskekonsumet som de store sjøpattedyrene står for. I tillegg trenger Havforskningsinstituttet data fra uavhengige observatører som tar prøver på fartøy under aktivt fiske.

Hva vil statsråden gjøre for å få en bedre forskning og forvaltning?»

**Statsråd Peter Angelsen:** I beregningsmodellen som brukes i Det internasjonale råd for havforskning – ICES – antas det at sjøpattedyr konsumerer en konstant andel av fiskemengden hvert år: Jo mer fisk det er i bestanden, jo mer konsumeres av hval og sel. Hittil er dette konsumet ikke gjort avhengig av antallet sjøpattedyr. Sjøpattedyrbestandene forandrer seg relativt langsomt sammenlignet med fiskebestandene, og deres totalkonsum vil derfor også forandre seg lite fra et år til neste.

Det hval og sel konsumerer av ett bestemt fiskeslag, vil imidlertid variere mye mer, avhengig av de innbyrdes forandringene i fiskebestandene. Med lite lodde og sild i Barentshavet vil hval og sel spise mer torsk og hyse enn når det er mye lodde og sild. Havforskningsinstituttet arbeider med å legge inn slike forhold i modellen som er under utvikling ved instituttet.

Inngangsdata til bestandsvurderinger er i hovedsak av to typer: data fra tokt og data fra kommersielt fiske. Begge typer data er i større og mindre grad beheftet med usikkerhet. De viktigste kildene til feil, både systematis-

ke og usystematiske, og hvordan feil påvirker resultatene av bestandsberegningene, er kjent. Havforskningsinstituttet har til oppgave å gi fiskeriforvaltningen de best mulig faglige underbygde råd om utviklingene i fiskebestandene. I den grad slike data som representanten Bastesen viser til, kan være av betydning for en kvalitativ forbedring av bestandsvurderingene, bør Havforskningsinstituttet søke å finne plass for nødvendig datainnsamling innenfor rammen av sitt budsjett.

**Steinar Bastesen (TF):** Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg registrerer at Havforskningsinstituttet nå er i ferd med å beregne data for sjøpattedyrenes konsum. Jeg vil opplyse statsråden om at modeller allerede ligger ferdig hos Fiskeriforskning i Tromsø. De har utarbeidet og gjort ferdig modeller i forbindelse med det store sjøpattedyrprogrammet. Var det ikke en tanke at Havforskningsinstituttet henvender seg til Tromsø og får de beregningene, slik at de i det minste kunne spare penger på det arbeidet, og kanskje få penger til overs til observatører som kan gå om bord i fartøy under aktivt fiske? For problemet Havforskningsinstituttet har, er at de har ikke penger til å sende ut observatører som kan samle inn data. Det er grunn til å anta at det er store avvik mellom det som faktisk fiskes, og det som blir registrert som landet. Det skaper usikkerhet.

**Statsråd Peter Angelsen:** Som jeg sa i mitt første svar, er konsumet til sjøpattedyrene tatt med i den beregningsmodellen som Havforskningsinstituttet bruker, bl.a. for torskbestandene. Det er egentlig ikke noe nytt. Det har faktisk vært kjent gjennom mange år, og det er gjort et betydelig arbeid med beregninger av hva sjøpattedyrene konsumerer av ulike fiskearter. Så det er vel kjent også i Havforskningsinstituttet, og dette brukes i modellen. Hvorvidt det redskapet kan gjøres bedre, er en annen sak. Det må i første rekke være opp til forskerne og Havforskningsinstituttet å vurdere hvordan det kan prioriteres.

Når det så gjelder innsamling av data fra fangstflåten, er det viktig at dataene er sammenliknbare fra år til år, at det er en kontinuitet i innsamlingen av dataene, for at de skal kunne legges inn i modellen. Det er ikke dermed gitt at innsamling av data fra fangstflåten kan være et godt nok redskap til å forbedre forvaltningen.

**Steinar Bastesen (TF):** Jeg takker igjen statsråden for svaret. Men jeg er ikke fornøyd, for de opplysningene jeg har fått, går akkurat på det at Havforskningsinstituttet ikke har konsumet til sjøpattedyrene i sine modeller. Når det finnes nøyaktige data hos en fiskeriforsker ved Fiskeriforskning i Tromsø, er det underlig for meg å registrere at Havforskningsinstituttet ikke bruker dem. Det er anslagsberegninger som nå legges inn i beregningsmodellene, og det er noe helt annet enn forskningsresultater som beviselig finnes i Tromsø.

Den samme forskeren sier til meg at ved å få observatører ut på båtene i aktivt fiske – det kan dreie seg om tre-

fire mann som kan ambulere rundt om – så ville de fått et mye bedre beregningsgrunnlag. Men de har ikke penger til det. Ville det ikke ha vært positivt om statsråden hadde sagt at dette gjør vi?

**Statsråd Peter Angelsen:** Jeg kan ikke forholde meg til påstander fra en representant som kommer med opplysninger fra enkeltpersoner i forskningsmiljøene. Jeg må forholde meg til de organene som samarbeider med departementet, og som vi i departementet skal forholde oss til.

Jeg var medlem av sjøfarts- og fiskerikomiteen på 1980-tallet, og da var akkurat dette spørsmålet et tema. Det var et helt kjent begrep, hvor spesielt havforskerne i samarbeidsforum både i Tromsø og Bergen la fram tall på hva sjøpattedyrene konsumerte. Jeg kan derfor ikke skjønne at de påstandene som kommer fra representanten Bastesen, kan være riktige. Men jeg skal selvfølgelig forsøke å følge opp det som er sagt her i denne runden, og se på hva som kan gjøres for å få de dataene som måtte finnes fra forskere, inn i arbeidet med bestandsberegningene på en skikkelig måte.

La meg også si at slik forskning ikke kan gi eksakte resultat. Det blir tross alt en beregning som gjøres av det som skjer.

### S p ø r s m å l 3

**Steinar Bastesen (TF):** Jeg har et nytt spørsmål til fiskeriministeren:

«Et nytt Lofotfiske er nå avsluttet med middelmådige resultater. De målinger som forskerne har foretatt av gytestammen indikerer et voldsomt sprik i forhold til det modellen viser. Store deler av den gytende skreien gytte på Moskenesgrunnen i år som tidligere år, i slutten av mars og begynnelsen av april. Samtidig ble det drevet et inntest bunntålfiske på den gytende fisken.

Mener statsråden det er fornuftig å bruke trål på gytefelt, og burde ikke dette fisket stoppes i gyteperioden?»

**Statsråd Peter Angelsen:** Alle undersøkelser som er gjort vinteren 1998-99, tyder på at bestanden av norsk arktisk torsk er mindre enn det som var ventet ut fra bestandsvurderingen høsten 1998. Spesielt kan gytebestanden i år 2000 og 2001 bli lav, både fordi målingene indikerer at gytebestanden i år er mindre enn forventet og fordi det er relativt lite fisk i de årsklassene som skal bli kjønnsmodne de neste årene. Det endelige svaret på forskernes beregning av tilstanden til torsken i Barentshavet vil ikke foreligge før til høsten i forbindelse med den ordinære rådgivning for fiske i år 2000.

Norske fiskerimyndigheter har ansvar for å sikre et rimelig driftsgrunnlag for alle grupper. Dette gjelder også for trålflåten. Rent biologisk er det ikke noe som tyder på at trålfiske er farligere for gytebestanden enn annet fiske. Ut fra en ren biologisk vurdering foreligger det dermed ikke grunnlag for å utelukke trålflåten fra dette fisket. Hvorvidt denne redskapstypen bør utelukkes under gyteperioden av andre årsaker, vil være et rent fordelingspoli-

tisk spørsmål. Her vil råd fra fiskernes organisasjoner måtte veie tungt.

Jeg vil for øvrig vise til at det på Moskenesgrunnen gjennomføres havdeling mellom trål og faststående redskaper, hvilket innebærer at betydelige deler av dette viktige gyteområdet har forbud mot trålfiske under vinterfisket.

**Steinar Bastesen (TF):** Jeg takker statsråden for svaret, og konstaterer at han ikke ser trål som noen stor fare på gytefelt.

Når det gjelder akkurat Moskenesgrunnen, fungerer den sonen slik at når garnbåtene drar opp garnene, er trålerne der og tar feltet med én gang. Det var det som skjedde i vinter.

Men dersom statsråden mener at trål ikke er skadelig på gytefelt, da er det vel i orden at man tråler både på Henningsværstraumen og på Hølla, og for så vidt også på Nappstraumen og på Breivikfjorden? Det er også gytefelt.

**Statsråd Peter Angelsen:** Nå er det slik at vi har forbud mot trålfiske innenfor 4 nautiske mil, og det står fast. Det er ut fra mange hensyn vi har et slikt forbud, så jeg kan vanskelig se at det har sammenheng med det spørsmålet som er tatt opp.

Når det så gjelder om fisket på gytebestanden på gytefelt er skadelig, kan man vel være enig om at det beste for en vill bestand ville være at den ikke ble beskattet. Ethvert fiske er et inngrep i bestanden, som vil føre til reduksjon av den. Vi har foreløpig ikke forskningspåvisning som kan gi den slutning at fiske med ulike redskaper har ulik grad av skader på gyteprosessen, men selvfølgelig kan man ikke utelukke at så kan være tilfellet. Men la meg bare si at torsken gyter pelagisk. Trålfisket er et bunntålfiske, så slik sett vil ikke trålredskapen i seg selv være til forstyrrelse for selve gyteprosessen.

**Steinar Bastesen (TF):** Jeg takker statsråden for svaret, og jeg deler delvis hans oppfatning.

Når det gjelder forbudet mot tråling innenfor 4 mil, er det jo nettopp av hensyn til at trål er et meget aktivt redskap, og dermed for å beskytte bl.a. gytebestanden. Det er da litt underlig å registrere at fisk som gyter konsentrert i en kort periode – det dreier seg om ca. tre uker – er mindre utsatt for skade av trål utenfor 4-milsgrensen enn innenfor. Det dreier seg om som jeg sa, et meget aktivt redskap, og det er iallfall etter fiskernes syn, og sikkert også etter fiskeriministerens syn hvis han tenker seg om litt og går i seg selv, opplagt at å fiske på et gytefelt med trål, skader gytinga langt mer enn om en drar line, garn eller for så vidt også juksa. Om statsråden ikke tør å si det i Stortinget, er jeg sikker på at vi blir enige når vi kommer inn i kafeteriaen.

**Statsråd Peter Angelsen:** La meg bare først slå fast at det at vi har forbud mot trål innenfor 4 mil, ikke har noe med gyteprosessen til torsken å gjøre. Det dreier seg om helt andre forhold. Det har historisk sammenheng, hvorledes man har regulert fisket tilbake i tid og spesielt i forhold til det internasjonale fisket langsmed kysten.

Når det så gjelder gyteprosessen på Moskenesgrunnen, vil jeg bare få slå fast at Moskenesgrunnen er en meget liten del av det området som torsken gyter i langs kysten. Det fokuseres veldig på Moskenesgrunnen på grunn av at det er et godt fiskeområde, der man ønsker å delta med alle redskapstyper. Den havdelingen som har vært gjennomført, vil jeg påstå har vært til fordel for de faststående redskapene, i og med at selve Moskenesgrunnen har vært belagt med faststående redskap. Det er riktig at grensene er blitt flyttet etter som redskapsmengden har utviklet seg. Jeg kan ikke ha noen formening om grenseflyttingen er riktig og rettferdig. Den har som sagt skjedd, men jeg vil avvise påstanden om at trålfisket på Moskenesgrunnen er avgjørende for gyteprosessen til torsken.

#### S p ø r s m å l 4

**Tor Nymo (Sp):** Jeg tillater meg å rette følgende spørsmål til finansministeren:

«I henhold til et oppslag i avisen Harstad Tidende fredag 23. april 1999 har en yngre kvinne i fraflyttingstruede Bjarkøy kommune tre ganger blitt avvist av kommunens folkeregister når hun har meldt flytting til farsgården på Flatøya der det i dag kun er to fastboende. Folkeregisteret har en rekke innvendinger mot kvinnens ønske om å bli bostedsregistrert på Flatøya.

Vil statsråden ta de nødvendige initiativ for at kvinnen kan få anledning til å bli folkeregistrert på farsgården på Flatøya slik hun ønsker?»

**Statsråd Gudmund Restad:** Hvor personer skal folkeregistreres som bosatt, må avgjøres i forhold til det regelverk som foreligger, og ikke i forhold til hvor den enkelte ønsker å være bostedsregistrert. Det er selvsagt ikke tale om tvangsflytting eller umyndiggjøring, men om praktisering av gjeldende regelverk.

Den aktuelle saken gjelder uenighet om faktum etter at kvinnen flyttet fra farsgården på øya Flatøy i Bjarkøy kommune. Hun har lærerjobb i Harstad, og er enslig. Folkeregisteret har lagt til grunn at hun på grunn av arbeidet også har selvstendig bolig i Harstad, og at hun må antas å ha flere overnattinger i denne boligen enn på farsgården. Etter den såkalte døgnhvileregelen som gjelder for enslige, skal et slikt faktisk forhold lede til bostedsregistrering i Harstad.

Kvinnen hevder at hun ikke har egen bolig i Harstad, og at hun stort sett dagpendler mellom farsgården og Harstad for å skjøtte lærerjobben sin. Legges dette faktum til grunn, blir døgnhvileresultatet motsatt, og hun skal være bostedsregistrert på farsgården.

Jeg kan naturligvis ikke gå inn i en slik uenighet om faktum. Folkeregisteret må bygge sin bevisvurdering på det mest sannsynlige faktiske forhold etter at alle relevante opplysninger er tatt i betraktning. Er kvinnen misfornøyd med denne bevisvurderingen, kan hun be om at saken forelegges Folkeregisterets overordnede i skatteetaten. Hun kan naturligvis også vurdere om hun kan fremskaffe bedre dokumentasjon på at hun faktisk dagpendler og ikke ukependler.

Når det gjelder regelverket, minner jeg om at Finansdepartementet har til vurdering om kriteriene for bostedsregistrering av enslige ukependlere bør mykes opp, slik at bolig i hjemkommunen lettere slår igjennom overfor bolig i arbeidskommunen. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med dette regelverkstemaet til høsten.

**Tor Nymo (Sp):** Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er enig i at hvor personer skal folkeregistreres som bosatt, må avgjøres i forhold til det regelverket som foreligger. Jeg konstaterer òg at Folkeregisteret ikke har hjemmel eller mulighet for tvangsflytting eller umyndiggjøring.

Jeg er glad for den siste delen av besvarelsen fra statsråden, der han antydet at han vil vurdere om kriteriene for bostedsregistrering av enslige ukependlere bør mykes opp, slik at bolig i hjemkommunen lettere slår igjennom overfor bolig i arbeidskommunen, og at han vil komme tilbake til Stortinget med regelverkstemaet til høsten.

Mitt spørsmål er om statsråden allerede nå kunne antyde hva han tenker seg i den forbindelse.

**Statsråd Gudmund Restad:** Det temaet som vi nå har til vurdering i Finansdepartementet, om hva som skal anses som bopel, er såpass komplisert at det er vanskelig for meg allerede nå å antyde noe sikkert om hva resultatet vil bli. Men min vurdering er at det har vært urimelig at man kanskje har en veldig bra bolig i hjemkommunen, f.eks. arvet fra foreldrene, hvor man bor så sant og så ofte det er mulighet for det, og så arbeider i en annen kommune og har der en – skal jeg kalle det – noe «mindreverdig» bolig, men hvor det bl.a. er kokemuligheter, som er ett av de kriteriene som legges til grunn i dag for om man skal anse boligen i arbeidskommunen som ens egentlige bopel, og derfor må anses bosatt der.

Det er dette vi nå må forsøke å finne noe mer ut av. Problemet er at man kan risikere å gå fra den ene grøfta, som jeg nok må si at vi i dag føler at vi er i, og rett over i den andre grøfta, hvor det vil slå igjennom at det er boligen i hjemkommunen som mer eller mindre alltid vil være den boligen man skal anses å bo i, selv om det – nær sagt – kun er en feriebolig.

#### S p ø r s m å l 5

**Karin Andersen (SV):** Jeg vil få stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«De totale kostnadene for Regionfelt Østlandet skal bli forelagt Stortinget i en av de faste budsjett- og investeringsproposisjonene, står det i St.meld. nr. 11 (1998-99). Oppstart av tiltaket er altså avhengig av eksplisitte budsjettvedtak i Stortinget.

Kan statsråden bekrefte at dette medfører riktighet, og at oppstart av tiltaket ikke vil skje før budsjettvedtak er gjort?»

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Ved behandling av Forsvarets investeringsprosjekter forholder Forsvarsdepartementet seg til Stortingets bevilgningsreglement og de

fullmakter som gis i de årlige budsjett- og investeringsproposisjoner.

I henhold til fullmakt i St.prp. nr. 1 for 1998-99 vedtak V tredje ledd forutsettes det at alle nasjonale byggeprosjekter på over 25 mill. kr forelegges Stortinget. De utbyggingskostnader for regionfeltprosjektet som tidligere er offentliggjort, ligger betydelig over denne grense og tilsier at prosjektet vil bli forelagt Stortinget før det startes opp.

For å få utarbeidet et prosjekt som er tilstrekkelig godt fundamentert til å presenteres for Stortinget, gis Forsvarsdepartementet i samme romertallsvedtaks fjerde ledd adgang til å starte opp prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende inntil 5 pst. av den totale bevilgning på de respektive poster. For å følge opp Stortingets vedtak fra 23. mars i år har departementet gitt Forsvarets overkommando i oppdrag å utarbeide et forprosjekt, slik at dette kan forelegges for Stortinget i løpet av neste vinter eller våren år 2000. For 1999 utgjør bevilgede midler på kap. 1760 post 47 ca. 925 mill. kr, slik at de 20 mill. kr som er planlagt benyttet til planarbeidet for regionfeltet i 1999, er beregnet til å ligge vel innenfor totalrammen for prosjektplanleggingen.

Jeg kan således bekrefte at det ikke vil bli iverksatt noen utbygging av Regionfelt Østlandet uten at prosjektet og kostnadsrammen er godkjent av Stortinget. Dette prosjektet vil med andre ord følge de samme prosedyrer som Forsvarets øvrige byggeprosjekter med kostnadsramme over 25 mill. kr.

**Karin Andersen (SV):** Jeg takker for svaret og for bekreftelsen på at det ikke vil bli iverksatt utbygging før det foreligger spesifikke budsjettvedtak i Stortinget.

En av grunnene til at dette spørsmålet ble stilt, er at det er i gang planleggingsarbeid, og at det i forbindelse med det planleggingsarbeidet foreligger et igangsettingsdirektiv som Forsvaret forholder seg til under utarbeidelsen av disse planene. Dette dokumentet er unntatt fra offentlighet, og det skaper sjølsagt stor undring og stor uro i lokalbefolkningen der dette tiltaket skal komme. Det er ingen hemmelighet at det er stor lokal motstand mot dette tiltaket, og man frykter at det her skjer ting som gjør at bordet fanger, og at man er i gang før Stortinget har gjort sine vedtak.

Vil statsråden ta initiativ til at dette dokumentet blir åpent for allmennheten, slik at vi kan unngå misforståelser rundt hva dette planarbeidet dreier seg om?

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Når det gjelder selve prosjektet, har jeg gitt et klart svar på at det ikke blir igangsatt. Hvilket dokument representanten viser til, er jeg noe usikker på, men det kan gjelde iverksetting av dette forprosjektet. Hvis det er av en karakter som tilsier at det kan åpnes, skal jeg selvfølgelig se om det er mulig, for det ville jo være en oppfølging av den linjen jeg har. Men jeg kan ikke her og nå si det på annen måte enn at jeg vil undersøke hva dette dokumentet gjelder, og så foreta en vurdering av det.

**Karin Andersen (SV):** Jeg takker statsråden for svaret, og for at statsråden er villig til å se på hva dette igangsettingsdirektivet inneholder, om det er mulig å få det som et offentlig dokument. Det tror jeg ville være svært fornuftig.

Det som er den reelle situasjonen, er at den totale økonomiske situasjonen i Forsvaret òg er slik at de fleste prosjekter er usikre, og at deler av Forsvaret – i hvert fall i media – har erklært seg sjøl teknisk konkurs. Det betyr at prosjekter som er vedtatt av Stortinget innenfor de ulike grener, ikke nødvendigvis får en finansiering som er slik at de blir igangsatt etter planene. Det vil vi få en sak om som vi skal behandle i morgen.

Jeg bare ønsker at statsråden bekrefter at den faktiske oppstarten av tiltaket som sådant ikke vil skje før Stortinget har bevilget penger til dette konkrete prosjektet.

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Jeg vil ikke gå god for alle opplysninger som er kommet fram i disse Brennpunkt-programmene. Dem får vi ta en mer grundig debatt om en annen gang.

Når det gjelder skytefeltsaken, er også representanten kjent med hvilke vedtak Regjeringen la opp til der, men vi er selvfølgelig forpliktet til å gjennomføre det flertallsvedtaket som er gjort i denne salen. Vi følger – som jeg sa i mitt første svar – de prosedyrer for gjennomføring av slike investeringsprosjekter som jeg refererte til, noe som betyr at vi vil komme tilbake til Stortinget med et endelig prosjekt når forprosjektet gir oss bedre grunnlag for å legge det fram for Stortinget.

## S p ø r s m å l 6

**Presidenten:** Dette spørsmålet, fra representanten Kristin Halvorsen til forsvarsministeren, vil bli besvart av justisministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Heikki Holmås.

**Heikki Holmås (SV):** Jeg har et spørsmål til justisministeren:

«Nynazistiske grupperinger gjennomfører bombesprengninger rettet mot innvandrere i Storbritannia. I Norge ser det ut for at vi har fått historiens første rasistisk motiverte drap. Høyreekstremister og nynazister organiserer seg også i Norge og har utøvet vold mot politisk aktive.

Hva vil Regjeringen gjøre for å slå ned på de nynazistiske miljøene i Norge?»

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Voldelig høyreekstrem virksomhet er en prioritert arbeidsoppgave for politiet. Politiets overvåkingstjeneste har i henhold til sin instruks som oppgave å forebygge, motvirke og etterforske politisk motivert vold. Det arbeides aktivt med å innhente informasjon om organisasjonene og gruppene i dette miljøet i Norge. Dette skjer i nært samarbeid med det øvrige politiet og samarbeidende utenlandske tjenester. I tillegg er forebyggende virksomhet i miljøene høyt prioritert. Dette arbeidet utføres i nært samarbeid med andre etater.

Jeg vil ikke kommentere de saker som representanten har tatt opp, men vil vise til at de fortsatt er under etterforskning. Det er jo slik at personer tilknyttet høyreekstreme miljøer har utført voldshandlinger hvor innvandrere og politiske motstandere har vært involvert. Disse sakene blir etterforsket av politiet på ordinært vis.

**Heikki Holmås (SV):** Jeg takker for svaret. Vi har vært vant til påstanden om at nynazister og høyreekstremister først og fremst truer mennesker som har det mange kaller en venstreekstrem oppfatning. Det er de påstander som ofte framstilles på TV 2, i Brennpunkt og den type programmer. Men vi har også eksempler på at mennesker fra ministerens parti er blitt truet. Et eksempel er Rita Sletner, som er leder i Norges Venstrekvinnelag, som gikk ut og advarte mot nynazister. Hun ble hengt ut på hjemmesiden til en av disse nynazistiske grupperingene i Norge, der det stod:

«Dette er en kamp der livet kan bli den endelige innsatsen. Vi lar oss ikke herse med, Rita Sletner».

Jeg har også selv blitt utsatt for et overfall for to uker tilbake, der jeg ble slått ned. Jeg vil bare gjenta spørsmålet: Klarer justisministeren å gjøre noe for å vise at dette er noe som angår et bredt lag av det norske folk, og ikke bare noen få?

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Når det gjelder enkelt saker, forutsetter jeg alltid at de anmeldes, og anmeldes de, blir de etterforsket. Da gjelder det jeg sa, at innsats mot høyreekstrem politisk motivert vold er en prioritert oppgave hos alle politiets tjenester. Jeg kan som eksempel på innsatsen nevne områder hvor politiet har samarbeidet med andre organer og etater for å bekjempe nynazistiske miljøer, bl.a. i Haugesund og i Nordstrand-området i Oslo, som så langt jeg kan skjønne, har gitt resultater. Slik at dette er et prioritert område, og jeg tror ikke jeg kan si det sterkere som statsråd, når jeg sier det på den måten.

**Heikki Holmås (SV):** Et av problemene i forhold til slike saker som oppblomstring av nynazistiske miljøer, er nettopp av det ofte fungerer slik at enkeltetater går inn hver for seg. Min klare oppfatning er at det er flere ting som er nødt til å skje samtidig fra forskjellige etater. Man må være hard mot nynazistene, hindre at de får rekruttere ungdom på konserter – på den måten har de stoppet framveksten i Sverige – hindre dem i å spre rasistisk propaganda, gå inn og bryte opp miljøene, nettopp slik som de har gjort på Nordstrand, ved å jobbe sammen med politi og foreldre og sosialt med en gang det blomstrer opp miljøer, gi folk et skikkelig ungdomstilbud og jobb, og gjøre noe med den offentlige skolen som er i forfall, som er med på å utstøte ungdommer. Spørsmålet er om justisministeren vil ta et initiativ nettopp for at man skal kunne klare å jobbe tverrfaglig og på tvers av etater i den sammenheng. Deler han mitt syn på at det er dette som må gjøres?

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Det er ikke nødvendig for meg å ta et initiativ for noe som allerede foregår.

Det ligger til grunn at man i et slikt arbeid som dette, som er en del av politiets såkalte forebyggende arbeid,

samarbeider på den måten jeg skisserte i mitt svar. Det gjelder for øvrig ikke bare i forhold til disse miljøene. Jeg nevnte med vilje to eksempler fra Haugesund og Nordstrand, der man jobber på den måten. Men generelt kan representanten regne med at jeg vil holde alle former for politisk motivert vold under oppsikt.

Det er også vel kjent at det er begått politiske drap fra den ekstreme høyresiden i Norge. Vi har hatt saker på det. Derfor er jeg særdeles oppmerksom på fenomenet.

## S p ø r s m å l 7

**Presidenten:** Dette spørsmålet, fra representanten Kristin Halvorsen til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Heikki Holmås.

**Heikki Holmås (SV):** Jeg har et spørsmål til forsvarsministeren:

«Tillitsmannsordningen i Forsvaret ble revidert sist gang i Stortinget for 25 år siden. Samfunnets krav til deltagelse og brukermedvirkning har endret seg. Ordningen har ikke fulgt med i utviklingen og ikke gitt soldatene god nok mulighet for innflytelse over soldattilværelsen. Det er en grunn til at soldaters krav sjelden kommer i offentlighetens søkelys.

Vil Regjeringen gjennomgå tillitsmannsordningen i Forsvaret med sikte på å gi soldater i tjeneste bedre mulighet for å bli hørt og få gjennomslag for sine krav?»

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Jeg må innrømme at det kommer som en stor overraskelse på meg at tillitsmannsordningen ikke skal ha fulgt med i utviklingen og ikke gir soldatene gode nok muligheter for innflytelse over soldattilværelsen.

For ca. to år siden la et regjeringsgodkjent utvalg fram en innstilling som inneholdt en rekke forslag av vital betydning for de vernepliktige i deres hverdag. Landsutvalget for tillitsvalgte i Forsvaret uttalte etter en grundig behandling i tillitsmannsordningen bl.a. dette om innstillingen:

«Landsutvalget for tillitsvalgte i Forsvaret registrerer med glede at Haaker-utvalget har avgitt en innstilling som på en grundig og helhetlig måte foreslår en rekke tiltak for å bedre de vernepliktiges status.

Innstillingen gir et godt grunnlag for å gi arbeidet for statushevingen av verneplikten et historisk løft. Landsutvalget konstaterer at utvalgets anbefalinger er blitt godt mottatt i det politiske miljø.

Landsutvalget for tillitsvalgte i Forsvaret gir sin tilslutning til hovedlinjene i utvalgets anbefalinger, og forutsetter at utvalgets kort- og langsiktige tiltak blir fulgt opp.»

Første etappe i oppfølgingen ble behandlet i Stortinget i fjor vår og innebar bl.a. at tjenestetillegget ble økt fra kr 72,50 til kr 90,40 pr. dag. Samtidig ble en ekstra gratis permisjonsreise innført.

Jeg har latt meg fortelle at Landskonferansen for tillitsvalgte i fjor mottok Regjeringens oppfølging med langvarig stående applaus.

Jeg kjenner meg heller ikke igjen i det bildet representanten tegner når jeg leser Forsvarssjefens årsrapport for 1998 og Ombudsmannsnemnda for Forsvarets innberetning til Stortinget for samme år. Den omtale som begge disse dokumentene gir om tillitsmannsordningen, gir overhodet intet belegg for den generelle karakteristikkk representanten gir uttrykk for.

Regjeringen vil om kort tid legge fram for Stortinget en proposisjon som bl.a. inneholder etappe 2 i oppfølgingen av den før omtalte utvalgsinnstilling, og forslag til regulering av de vernepliktiges primærgodtgjøringer. Jeg regner med at representanten ved behandlingen av proposisjonen i Stortinget vil benytte anledningen til å tilkjenne de svakheter som han mener eksisterer med hensyn til å gi soldater i tjeneste bedre mulighet for å få gjennomslag for sine krav.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

**Heikki Holmås (SV):** Det er vel det nærmeste det går an å komme et slakt av et spørsmål fra denne talerstol.

Jeg takker for svaret. Det var fint. Jeg tenkte jeg skulle si at det var et godt poeng å gripe fatt i nettopp de saker der tillitsmannsordningen har fått lov til å delta i de offentlige utvalg, der også politikere har vært med. Det har fungert veldig positivt, og det har kommet mye godt ut av det arbeidet som ble gjort.

Men jeg ser også at det i Forsvarets virksomhetsplan, under punkt 26 om tiltak, foreslås at man skal vurdere den lokale delen av tillitsmannsordningen i Forsvaret. Det er vel og bra, men det står ingenting om hvordan man skal vurdere. Det står ingenting om hvem som skal vurdere, og det står ingenting om hvorfor det kun er den lokale delen av tillitsmannsordningen som skal vurderes.

Jeg vil gjerne be om svar på de spørsmålene og vil utdype selv hva jeg mener. Sist gang dette ble gjennomgått i stort monn, var i St. meld. nr. 73 for 1973-74. Det er mye som taler for at det burde gjennomføres den type evalueringsarbeid i en stortingsmelding også i år.

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Den tillitsmannsordningen som det henvises til i spørsmålet, sies å være 25 år. Det er riktig i utgangspunktet, men den er tross alt revidert mange ganger i løpet av de siste årene, siste gang i 1994, og det foreligger en oppdatert og utviklet ordning.

Når det gjelder spørsmålet om en helhetlig ny gjennomgang, ble det spørsmålet reist på Landskonferansen i fjor. Det ble samtidig påpekt at det som var det mest påkrevende, og som gav den største ubalansen, var avdelingsstrukturen i det lokale ledd. Departementet har derfor vurdert det slik at de allerede i tiltaksplanen for 1999 vil gå gjennom det lokale ledd og den ubalansen det har, for senere å kunne ta en helhetlig gjennomgang. Men dette er ressurskrevende, og man har altså ikke sett det mulig å gjøre det i 1999. Men man tar fatt på den delen av tillitsmannsordningen som i utgangspunktet ble beskrevet å være det største problemet.

Ellers har jeg den oppfatning at tillitsmennene selvfølge skal høres. Hvis det er forsømt på noe punkt, skal det selvfølge presiseres og innskjerpes.

**Heikki Holmås (SV):** Statsråden refererer til Landskonferansen i fjor.

Det er riktig at der ble det bedt om at det skulle nedsettes et utvalg som skulle vurdere hvordan tillitsmannsordningen i sin helhet fungerer. Jeg vil be om at forsvarsministeren er så generøs at de tillitsvalgtes ønske etterkommes.

Jeg vil også minne om at det nå en gang er slik at denne landskonferansen består av representanter både fra Forsvaret, fra soldatene og fra befalet. Og det er merkelig hvordan et punkt i virksomhetsplanen, som startet så åpent og klart, er blitt barbert ned til et punkt om at det bare er den lokale delen av tillitsmannsordningen som skal gjennomgås.

Oppbyggingen av tillitsmannsordningen er helt spesiell på sentralt nivå. Det er en organisering der de fremste talspersoner for soldatene de facto er underlagt departementet. I hvert fall fungerer det slik at departementets representant, som vil være autoriteten i tillitsmannsordningen, både vil være sjef for ordningen med mulighet for å overprøve de tillitsvalgte og den personen som de tillitsvalgte jobber opp mot. Dette er en helt enestående dobbeltrolle som det burde gjøres noe med etter 25 år.

**Presidenten:** Presidenten vil be representanten være vennlig og huske på at han har taletid.

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Når det gjelder det gjentatte kravet om å gå gjennom ordningen i sin helhet, refererte jeg til at det var hindret av ressursmessige grunner. Det er et stort arbeid å gjøre det i sin helhet. Jeg har ikke sagt at vi ikke skal gjøre det, men vi valgte altså å ta fatt på det som var det mest presserende i ubalansen i dag.

Når det gjelder de tillitsvalgtes muligheter til å komme fram med sine synspunkter overfor myndighetene, mener jeg det er gode muligheter for det gjennom den ordningen vi har nå. Men det betyr selvfølgelig ikke at man har fått et ja til å få gjennomført alle sine krav.

Når det gjelder Landskonferansen som arrangeres i Horten i år, skal jeg ha et møte med de vernepliktige i Landsutvalget for tillitsvalgte i Forsvaret/Sekretariatet i forkant av dette møtet, og da vil jeg sikkert også få presentert kravene direkte overfor meg og dermed få en mer direkte personlig kontakt med dem.

## S p ø r s m å l 8

**Jørn L. Stang (Frp):** Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justisminister Dørum:

«Bigami er straffbart i Norge. Likevel klarer muslimske menn og andre å importere flere kvinner til landet som man er gift med, eller blir gift med under oppholdet i landet. Jungeltelegrafene går i særdeleshet i innvandrer-miljøene om de aktuelle metodene for å omgå lovene. Statsråden vil etter sigende kartlegge problemets omfang.

Hva vil statsråden gjøre utenom kartleggingen, slik at norsk lov om forbud mot bigami kan forsterkes og så etterleves?»

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Det følger av ekteskapsloven § 4 at det er et absolutt forbud mot å inngå nytt ekte-



skap så lenge det tidligere ekteskapet består. Bigami er straffbart etter straffeloven § 220 og kan straffes med fengsel i inntil fire år, eller inntil seks år dersom den andre ektefellen var uvitende om at ekteskapet var i strid med bigamiforbudet. Medvirkning er også straffbart. Bestemmelsen får også anvendelse når personer bosatt i Norge unndrar seg de norske vilkår ved å inngå ekteskap i utlandet. Det er offentlig påtale i slike saker. Falsk forklaring og bruk av falske eller forfalskede dokumenter – eller medvirkning til det – vil dessuten kunne rammes av straffeloven §§ 166 og 182, som har strafferammer på henholdsvis to og fire år. Også her er påtalen ubetinget offentlig.

De offisielle tallene over bigamisaker er lave. I perioden 1990-1999 har Barne- og familiedepartementet hatt 14 mulige bigamisaker til behandling, hvorav 8 ble oversendt fylkesmannen for videre behandling. Siste gang var i 1996. Presseoppslagene i det siste tyder imidlertid på store mørketall. Det er derfor et behov for å få kartlagt omfanget av bigami, i den grad det er mulig. Justisdepartementet vil samarbeide med andre departementer og nødvendige instanser for å forsøke å få dette til.

Presseoppslagene om bigami omhandler også situasjoner som ikke er i strid med norsk ekteskapslovgivning. Dette er de tilfeller hvor en person er lovlig skilt etter norsk rett, men ikke etter muslimsk rett, og som så gifter seg på nytt i Norge. I henhold til norske regler er dette ikke bigami.

Når det gjelder forstandere som har foretatt vigslar i strid med norsk regelverk, har Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra Barne- og familiedepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Gruppen skal vurdere hva som kan gjøres for å forsterke myndighetenes oppfølging ved godkjenning av forstandere og sanksjoner ved mislighold av offentlig myndighetsutøvelse, herunder ekteskapsaker.

Jeg vil understreke at etter mitt inntrykk handler dette om et mindretall av tilfeller blant innvandrere. Jeg tror de aller fleste, et overveldende flertall, vil være innstilt på å bekjempe dette ondet, og jeg vil derfor be norske imamer ta et ansvar for å rydde opp i problemene med bigami. Jeg har selvfølgelig også med stor glede registrert de sterke reaksjonene som i det siste er kommet fra viktige talspersoner i innvandremiljøet i denne sammenheng.

Jeg vil understreke at det er viktig at imamene sammen med norske myndigheter tar fatt i problemene. Jeg vil også se nærmere på hvordan fylkesmannen og utlendingsmyndighetene bør følge opp bigamisaker med anmeldelse. Etter min oppfatning er først og fremst oppfølging og sanksjoner etter det regelverket vi allerede har, og informasjon om dette, veien å gå for å få løst problemet.

Enkelte tiltak i handlingsplanen mot tvangsekteskap kan utvides til også å omfatte bigamiproblematikken. Dette vil kunne gjelde tiltak innen informasjon, dialog og samhandling, hjelpetiltak, opplæring, utenriksstasjoners rolle, forskning og dokumentasjon.

**Jørn L. Stang (Frp):** Jeg takker statsråden for svaret. Hvis ikke utlendinger som kommer til landet, følger

norsk lov, og at eksempelvis imamer, som også statsråden var inne på, ikke rydder opp i problemene med flerkoneri, bør vel norske myndigheter se på moskeenes vigselfrett. Det er vel egentlig den farbare vei å gå for å hindre flerkoneri i et sivilisert samfunn.

På et lukket møte om flerkoneri i Oslo er det blitt sagt av en politisjef at det er hevet over enhver tvil at bigami og polygami blir praktisert i stor skala over hele landet. Dette skyldes familielovene som innvandrere bringer med seg til landet, og som de praktiserer når det gjelder flerkoneri.

Vil statsråden vurdere å utvise ikke-norske statsborgere til sitt opprinnelsesland hvis man ønsker å praktisere flerkoneri i fremtiden?

**Statsråd Odd Einar Dørum:** La meg på grunn av spørsmålets karakter si følgende: En borger er en borger uansett hudfarge og bakgrunn, og en kriminell er en kriminell uansett hudfarge og bakgrunn. Jeg går ikke inn på generaliseringer i forhold til lovbrudd.

Jeg har som utgangspunkt at de fleste borgere er lovlidige – også innvandrere. Jeg har som utgangspunkt at et overveldende flertall imamer vil være med på å rydde opp i dette, som ikke har dekning i forhold til norsk lov, men heller ikke i forhold til muslimsk forståelse av muslimsk lov, hvor det klart fremgår at man skal rette seg etter lovene i det landet man er i. Jeg går ut fra at det er et stort antall mennesker som vil stille opp sammen med meg for å rydde opp i dette. Det er mitt utgangspunkt. Bryter man norsk lov må man ta følgene i henhold til den lovgivning vi har på alle konkrete punkter. Det er slik jeg tenker. Og jeg forutsetter selvfølgelig at alle mennesker som har sterk moral og god vilje, stiller opp for å rydde opp i noe som må være en provokasjon.

Jeg vil også tilføye at det er viktig at vi i konkrete tilfeller går fram på en slik måte at ikke bigamisten sitter igjen med alle rettighetene, mens f.eks. kvinner til slutt sitter igjen med alle problemene. Jeg er mot enhver form for kvinneundertrykkelse, også i de sammenhenger som her er trukket fram, enten den er direkte eller indirekte. Og man kan stole på at jeg kommer til å forfølge dette med betydelig engasjement og intensitet.

**Jørn L. Stang (Frp):** Det er godt at statsråden og jeg har samme kvinnesyn på dette området, det lover godt.

Omfanget av bigami som følger en del fjernkulturelle gir grunn til de betraktningene som også statsråden var inne på. Først og fremst utgjør bigami et klart lovbrudd i seg selv, og det blir ikke mer moralsk hvis flergifte utnyttes til ytterligere omgåelse av lovene. Det som er et etisk problem, er effekten av bigami. De som begår lovbruddet har de beste utsikter til å profitere på det. Uansett religion eller livssyn bør en ha en absolutt plikt til å melde fra til norske myndigheter om inngått ektepakt. Jeg regner med at statsråden ikke synes det er urimelig eller diskriminerende å forlange at norsk lov følges på alle punkter, også når det gjelder bigami.

**Statsråd Odd Einar Dørum:** I Norge gjelder en enkel spilleregel: Bor du her, så må du rette deg etter norsk

lov, uansett hvem du er og hvilken bakgrunn du har. Det er veldig enkelt, og slik det må være.

Det som kan være spesielt utfordrende og krenkende i forbindelse med bigamisaker, er at det kan se ut som bigamisten sitter med alle rettighetene, mens den som er blitt misbrukt, sitter med alle pliktene i forskjellige sammenhenger. Det er helt selvsagt at vi ikke kan leve med at regler omgås eller misbrukes, uansett hvilken sammenheng det skjer i. Så enkelt, tydelig og klart må det være.

Mitt utgangspunkt er at alle mennesker som er gode borgere vil stille opp sammen med meg for å rydde opp i dette. Og det er det helt nødvendig å gjøre. Det var selvfølgelig derfor jeg engasjerte meg i saken, ut fra min generelle grunnholdning at vi ikke kan akseptere den krenkelsen av kvinner som dette handler om. Og jeg må gjenta at det spiller ingen rolle hvor den kommer fra, kvinneundertrykkelse vil jeg bekjempe enten den har en direkte eller indirekte form. Det er like uspiselig uansett.

#### S p ø r s m å l 9

**Jan Simonsen (Frp):** Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Regjeringen har forpliktet seg til å sikre jobb til samtlige studenter som fullfører sin utdanning ved Politi-høgskolen dette semesteret. Hvor langt er Justisdepartementet kommet med forberedelsene til å følge opp denne forpliktelsen, og når regner statsråden med at de studentene som ønsker det, kan være i fast arbeid ved landets politikammer og lensmannskontorer?»

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Stortinget har bedt Regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett å legge fram forslag som gjør det mulig at ferdig utdannede politihøgskolestudenter kan tilbys stillinger som ledd i arbeidet med å redusere kriminaliteten. Dette er en sak som vil bli behandlet i revidert nasjonalbudsjett, som kommer på mandag, og derfor kan jeg ikke nå gå inn på ulike sider av det spørsmålet som er reist, annet enn å si at det vil finne sin meget omfattende behandling der.

**Jan Simonsen (Frp):** Det var et høyst utilfredsstillende svar.

Jeg er selvfølgelig oppmerksom på at pengebevilgningen må komme i det reviderte nasjonalbudsjettet som legges frem om kort tid, men mitt spørsmål gikk på hvor langt man hadde kommet med forberedelsene. For det går jo an å foreta noen forberedelser.

I dagens Aftenposten kommer det fram via lederen for Politiets Fellesforbund at det finnes 150-200 ledige stillinger som ennå ikke er utlyst. Disse stillingene har vært ledige i lang tid, og spørsmålet mitt er: Hvorfor er ikke disse stillingene utlyst ennå?

En liten ting til: Det har vist seg tidligere at midler til ledige stillinger har vært benyttet til å dekke variable utgifter ved enkelte politikamre. Når man så besetter disse stillingene, som jeg antar kommer til å bli gjort, vil man ofte komme i en situasjon hvor man mangler driftsmid-

ler. Jeg vil be statsråden være oppmerksom på denne problemstillingen, og jeg håper at han vil foreta seg noe i form av en økning av driftsmidlene.

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Det må vel oppfattes som tilfredsstillende at en sak legges fram i revidert nasjonalbudsjett, der den behandles på en skikkelig måte.

Det sier seg selv at man alltid har en løpende forvaltning av de midler man har. Men midler eksisterer jo ikke før de er behandlet i Stortinget og bevilget av Stortinget.

Generelt må vi si om alle som skal ha stilling i Politiet, at de må ha faste og ordnede forhold rundt dette, så også folk som blir utdannet ved Politi-høgskolen. Vi har ingen generell interesse av at de skal komme i midlertidige situasjoner, vi har interesse av at de skal komme inn i faste og ordnede situasjoner. Jeg jobber selvfølgelig med disse spørsmålene generelt, og med dette som bakgrunn. Representanten Simonsen vet at revidert nasjonalbudsjett kommer mandag den 10. mai, altså om fem dager, og jeg vil gjenta det jeg sa: Saken vil få sin behørlige og omfattende behandling der.

**Jan Simonsen (Frp):** Stortinget har allerede vedtatt at samtlige av studentene skal sikres jobb. Og da burde det ikke vært noe i veien for at de allerede ledige stillingene var blitt utlyst, slik at studentene raskere kan komme i arbeid når de er ferdige med sine eksamener. Mitt tilleggsspørsmål går på de stillingene som det allerede er bevilget penger til, eksempelvis ved Oslo politikammer. Hvorfor er de ennå ikke utlyst?

**Statsråd Odd Einar Dørum:** Politiet styrer etter de generelle budsjettvilkår de har, og budsjettet er jo kjent ved Stortingets budsjettbehandling. Ytterligere behandling av budsjettet skjer ved revidert nasjonalbudsjett. Det er styringsinstruksen til politiet, og det er jo generelt i det at stillinger skal besettes. Om det da midlertidig foretas disposisjoner, går jeg ut fra at det finnes lokale grunner til dette, men det generelle er selvfølgelig at det Stortinget har sagt, skal følges opp – slik er jo reglene. Men det helt spesielle knyttet til politihøgskolestudentene – for å gå tilbake til tidligere – er at Stortinget her faktisk går inn på tvers av den generelle målstyring i systemet og altså vil instruere at dette blir gjort. Da må jeg være helt sikker på at det er det som blir situasjonen, hvordan det skal behandles og hvordan det skal dekket inn, og, som jeg sier, det er et tema som vil bli omfattende og greit behandlet når vi legger fram revidert nasjonalbudsjett.

#### S p ø r s m å l 10

**Presidenten:** Dette spørsmålet, fra representanten Ingvald Godal til justisministeren, vil bli besvart av forsvarsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Trond Helleland.

**Trond Helleland (H):** Jeg ber om å få stille forsvarsministeren følgende spørsmål:

«Fredag 9. april 1999 refererte Dagsavisen at lagmannsretten har fritatt ein 21-årig gut frå militærtjeneste på bakgrunn av ein søknad der han gjer det klart at han ikkje er pasifist, men at han ikkje har lyst til å gjennomføre fyrstegangstenesta.

Meiner statsråden at denne rettsavgjersla gjev grunn til å vurdera endringar i gjeldande regelverk?»

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Det aktuelle spørsmål synes å referere seg til en sak avgjort av Gulating lagmannsrett ved dom av 24. mars 1999. Saken gjaldt en anke i en straffesak, hvor en vernepliktig ble frifunnet etter tiltale for overtredelse av den militære straffelov § 35. Den vernepliktige hadde unnlatt å møte etter innkalling til førstegangstjeneste, og han var funnet skyldig i forholdet da saken i første instans ble behandlet av Voss herredsrett.

Jeg vil ikke kommentere denne domsavsigelsen, men jeg har merket meg at krigsadvokaten ikke har funnet tilstrekkelig grunn til å anbefale noen anke for etterprøvelse av lovforståelsen til lagmannsrettens flertall når det gjelder innholdet i militærnekerloven § 3.

En avklaring av det aktuelle rettsspørsmål antas å ha mindre prinsipiell betydning for fremtiden. Dette har sammenheng med at det etter en revisjon av militærnekerloven nå legges opp til en annen ordning for avgjørelse av søknader om fritak for militærtjeneste av overbevisningsgrunner. Når den nye ordningen treer i kraft, vil det ikke lenger være slik at fremmøteplikten automatisk blir suspendert ved framsetting av søknad om fritak for militærtjeneste av overbevisningsgrunner.

Jeg understreker at det i denne saken ikke er tatt noen avgjørelse om den vernepliktige i dette tilfellet har en overbevisning som kan fritta ham for militærtjeneste av overbevisningsgrunner. Det er et spørsmål som hører hjemme i en annen sammenheng, og som vil måtte avgjøres etter bestemmelsen i militærnekerloven § 1 og i forhold til praksis knyttet til denne.

Det er således en feil fremstilling av denne saken når den omtales som en ... Jeg beklager, jeg tror jeg må ha byttet om min rekkefølge på ark.

Jeg vil altså ikke kommentere saken, men jeg regner med at den ikke vil ha en prinsipiell betydning, da dette vil bli forandret ved revisjon av militærnekerloven, som nå er ute til høring.

Jeg beklager det rotet.

**Trond Helleland (H):** Det er ikke så greit når det er en annen spørsmålsstiller og en annen svarer enn det egentlig skulle ha vært.

Jeg takker i alle fall for svaret, og aksepterer at det er militærnekerloven § 3 – og ikke § 1 – som ligger til grunn for den dommen som det er referert til.

Men spørsmålet blir da holdningen ute blant folk til verneplikt. Den er viktig, og denne type oppslag styrker ikke akkurat troen på verneplikten og vernepliktens stilling. Jeg ber derfor om en presisering fra forsvarsministeren; det kan være nødvendig med en presisering når det gjelder hvilke fritaksgrunner som gir grunnlag for å slip-

pe unna militærtjeneste. Regjeringen har jo skapt det inntrykk at verneplikt ikke er en plikt, men en valgmulighet mellom siviltjeneste og verneplikt. Begrepet «sivil verneplikt» er et eksempel på dette.

Dagsavisens oppslag den 9. april er en NTB-melding, spredd til alle landets aviser. Føler ikke forsvarsministeren et behov for å korrigere dette oppslag som sprer inntrykk av at formuleringer som «eg har ikkje lyst» er nok til å få fritak fra militærtjeneste?

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Jeg har også sett den NTB-meldingen. Jeg har ikke lyst til å gå inn på en domsavsigelse på dette nivå. Jeg har bare registrert at krigsadvokaten så langt har valgt ikke å anke, og har ikke lyst til å kommentere det videre.

Det jeg har lyst til å kommentere, er at etter militærnekerloven, som nå er til revisjon, skal man faktisk gjennom en helt annen prosedyre når det gjelder hvordan man skal forholde seg hvis man ønsker fritak, man skal ikke være fritatt ved bare ikke å møte opp. Dette er nå til høring, og hvis høringsuttalelsene blir tatt til følge, vil man altså på en helt annen måte aktivt gå inn, og kreve underskrift på en erklæring fra dem som ber seg fritatt. Men jeg ber om å få forståelse for at jeg først kan reddegjøre for hva dette eksakt vil kunne bli etter at høringen er avsluttet.

**Trond Helleland (H):** Jeg er veldig glad for det signalet som ble gitt om at frammøteplikten ikke automatisk blir suspendert ved framsetting av søknad om fritak. Statsråden sa at hun ikke kunne si mer om denne ordningen nå, men at den er til høring. Jeg håper at det også vil innebære at vi unngår den type saker som her er referert.

Jeg synes likevel det kan være grunn til å etterlyse den mer prinsipielle holdningen fra forsvarsministeren når det gjelder dette med grunner for fritak. På generell basis kunne det av og til være greit for forsvarsministeren og Forsvaret å kunne rykke ut og faktisk gjøre oppmerksom på hvilke grunner for fritak som er gyldige, når en får den type oppslag i avisene. For når en får oppslag av typen Artig-Per slapp militæret fordi han ikke hadde lyst, han ville ikke tilbringe et år i Sør-Varanger fordi det var så langt unna, osv., får man den holdning ute blant folk at nå er militærtjeneste omtrent en valgfri øvelse som en kan velge å ta, eller ikke å ta. Og det bør man unngå.

**Statsråd Eldbjørg Løwer:** Det er klart at hvis vi skulle springe etter alle artige oppslag som kommer i pressen, fikk vi det enda travlere som statsråder. Men jeg skjønner godt hva som er det grunnleggende i spørsmålet fra representanten. I denne saken er det ikke slik at det er kriteriene for fritak som er for liberale. Min kollega i Justisdepartementet og jeg har slått oss til ro med at nye regler er under utarbeidelse. Men hvis det i en gitt anledning er behov for å presisere vår holdning til fritak og til verneplikten, skal jeg sørge for at det blir gjort, men da på et riktigere grunnlag enn det som ligger i denne meldingen.

## S p ø r s m å l 1 1

**Synnøve Konglevoll (A):** Jeg vil stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Dersom forlag begynner å produsere billige eller gratis skolebøker gjennom bruk av reklame i skolebøkene, vil dette med stor sannsynlighet føre til at de som velger fag med mange elever, får en større utgiftsreduksjon enn de som velger utradisjonelt. Det beste virkemiddelet for å motvirke at slike forskjeller utvikles i skolen, er å innføre en ordning med gratis skolebokutlån.

Vil Regjeringen vurdere en ordning med gratis skolebøker på nytt i lys av debatten om reklame i skolebøker?»

**Statsråd Jon Lilletun:** Debatten om reklame i lærebøker reiser mange prinsipielle spørsmål. Eitt av disse er det som representanten Konglevoll viser til, nemlig at reklamefinansiering av lærebøker kan få uheldige konsekvenser for enkelte elevgrupper.

I § 9-4 i opplæringslova heiter det at lærebøker som blir brukte i skulen, skal vere godkjende av departementet. Ingen kan i dag rekne med å få lærebøker med reklame godkjende.

Eg veit at det likevel finst ein del støttelitteratur med reklame. Slikt materiell fell utanfor godkjenningsordninga.

I pressa vert det vist til at Sverige har reklamefinansierte lærebøker. Etter det Utbildningsdepartementet i Sverige seier, finst det ikkje ei ordinær ordning med reklamefinansierte lærebøker. Det finst ein del temabøker som er reklamefinansierte, og som vert delte ut gratis til skulane. Denne typen bøker konkurrerer ikkje med dei ordinære lærebøkene, men vert nytta som støttelitteratur. Utbildningsdepartementet ser imidlertid ikkje vekk frå at det finst tilfelle der firma har gjeve lærebøker til lokale skular. I slike tilfelle vert dei ordinære lærebøkene kjøpte av firma, som limer reklame framme eller bak i bøkene og deretter gjev dei til skulane.

Tilhøva i landet vårt skil seg frå Sverige på ein del felt, slik at ordningar ikkje utan vidare kan vurderast på lik linje. Vi har m.a. fleire målformer å ta omsyn til. Tilbudsstruktur i vidaregåande opplæring er i tillegg slik at vi treng bøker med svært små opplag, og det kan då verte eit spørsmål om ei eventuell reklamefinansiering vil verke rettferdig, slik som òg spørjaren var inne på. I grunnskulen har eg dessutan prinsipielle innvendingar mot ei slik ordning, og vil gå konsekvent imot reklamefinansierte lærebøker der. Då utgiftene til lærebøker er høge for elevar og foreldre i den vidaregåande skulen, vil eg likevel vurdere dette nærare før eg avviser alle former for reklamefinansiering der, sjølv om eg i utgangspunktet der òg er sterkt skeptisk, ut frå dei forholda eg tidlegare har nemnt.

Som representanten Konglevoll er kjend med, vart saka om utlån av lærebøker behandla av Stortinget i desember 1997, og avvist. Eg kan ikkje sjå at mediedebatten om reklamefinansiering av lærebøker har bringa fram nye moment som skulle tilseie at ordninga med elevbetalte lærebøker vert vurdert på nytt.

**Synnøve Konglevoll (A):** Nå ble jeg litt usikker på hva statsråden mente. Først sa han at departementet kom

til å sørge for at bøker med reklame i ikke kom til å bli godkjent av Nasjonalt læremiddelsenter, mens han på slutten av innlegget sa at man kanskje skal åpne for reklame i skolebøkene likevel.

Jeg vil gjerne be statsråden presisere på en klar og tydelig måte om han er for reklamefinansierte skolebøker, eller om han er imot det.

**Statsråd Jon Lilletun:** Det eg gjorde fyrst, var å klargjere kva lova seier. Departementet har ikkje høve til å godkjenne lærebøker med reklame pr. dato, og derfor vil det sjølv sagt heller ikkje verte gjort. Eg vil heller ikkje kunne tenkje meg å fremje noko forslag om at det skal vere høve til noko slikt i framtida når det gjeld grunnskulen. Det er ein obligatorisk skule, og eg synest òg at reklamepresset er stort nok.

Når det gjeld den vidaregåande skulen, er det heilt klart at det er ganske kostbart for både elevar og foreldre, og sjølv om eg der er uhyre skeptisk, har eg sagt at eg vil foreta ei grundigare vurdering før eg heilt avlyser moglegheita for å ta opp eit slikt framlegg til diskusjon. Det er lite sannsynleg at det kjem til å skje, men eg vil ikkje heilt late att den døra.

**Synnøve Konglevoll (A):** Jeg registrerer at statsråden i forkant av vurderinga er skeptisk. Det skulle for så vidt bare mangle at en statsråd i en regjering som er opptatt av de immaterielle verdiene, ikke skulle være skeptisk til at Coca-Cola og Libresse skal betale for skolebøker gjennom livsstilsreklame. Arbeiderpartiet er – ilikhet med statsråden – skeptisk til at dette kan bli utviklinga. Forskjellen er at vi har et alternativ, nemlig å innføre en ordning med gratis utlån av skolebøker, som vi foreslo 50 mill. kr. til.

Jeg bare fastslår at statsråden kan komme til å åpne for reklame, og at han overhodet ikke har noe alternativ å møte denne utfordringa med.

**Statsråd Jon Lilletun:** Så vidt eg hugsar frå den debatten som representanten Konglevoll viste til, var det frå departementet si side klargjort ein del forhold rundt ei eventuell utlånsordning, som ville ha monalege kostnader langt utover den summen representanten Konglevoll no viste til. Eit alternativ til dette er skulebokstipend i vidaregåande skule. Det som er felles for begge desse forslaga, er at dei krev monalege økonomiske utteljingar. Eg ser ikkje at det er dette som må prioriterast fyrst, i den grad vi har ekstra ressursar å setje inn i vidaregåande skule.

Eg har derfor alternativ i forhold til kva som kunne brukast, men eg har sagt at det ikkje er det som har topprioritet no. Så får vi sjå kva vi kan finne i åra frametter.

## S p ø r s m å l 1 2

**Laila Kaland (A):** Eg vil stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren:

«På landsplan er det i dag problem med rekruttering av lærarar både i grunnskulen og den vidaregåande skulen.

Den vidaregåande skulen i Møre og Romsdal er verst ramma når det gjeld rekruttering av lærarar. Spesielt er det vanskar med å få lærare i yrkesfaga. Dette er ei farleg utvikling.

På kva måte vil statsråden medverke til at læraryrket kan bli meir attraktivt?»

**Statsråd Jon Lilletun:** Den 12. mars 1998 fatta Stortinget fylgjande vedtak:

«Stortinget ber Regjeringa om å legge fram ein eigen handlingsplan for rekruttering til læraryrket. Handlingsplanen må innehalde vurderingar av alle sider ved lærarens arbeidsforhold og tiltak for å sikre både ny rekruttering og stabilitet i læraryrket.»

Ved fleire høve har eg munnleg sagt i Stortinget at eg vil leggje fram ein slik plan i ei eiga melding til Stortinget. Skriftleg har eg varsla om at meldinga er planlagt lagt fram i vår. I departementet legg vi i desse dagar siste hand på utkastet til meldinga. Eg tek sikte på at ho kan leggjast fram av Regjeringa før sommarferien.

I meldinga vil eg

- vise korleis lærardekninga er i dag
- vise utviklingsframskrivingar
- analysere og gje mine vurderingar av lærarsituasjonen
- leggje fram ein handlingsplan for å sikre framtidig lærardekning

Eg finn det ikkje rett i dag å gå nærmare inn på kva for tiltak vi vil leggje fram. Det eg kan seie, er at meldinga vil innehalde fleire tiltak både for å sikre tilgangen til læraryrket og for å påverke fleksibiliteten og arbeidsforholda i skulen på ein positiv måte.

Eg håper representanten Kaland er nøgd med dette til så lenge, og så kan vi kome attende til diskusjonen når meldinga vert framlagd.

**Laila Kaland (A):** Eg vil takke statsråden for svaret, og eg skal love å lese rekrutteringsmeldinga hans nøye. Eg følte at det var ein liten lærar som kom fram i det svaret som eg fekk, men det tek eg til etterretning – eg har ikkje følgt godt nok med i timen.

Men eg har fått ein del problemstillingar frå eige fylke som går på at Møre og Romsdal har ein del problem med rekrutteringa av lærarar, og spesielt går det på lærarar med realfag på ungdomsskuletrinnet. Dei ser også at talet på søkjarar t.d. ved Volda Lærarhøgskule har gått ned med ca. 50 pst. dei to siste åra. Det går også på at ca. 40 pst. av lærarane er over 50 år, så no slit dei litt med langtidssjukemeldingar, og enkelte blir også uføretrygda.

Dette er ei alvorleg problemstilling. Derfor meiner eg at eit betre arbeidsmiljø for både lærarar og elevar i skulen, eit betre utdanningstilbod og kanskje også ei letting av arbeidsbyrdene for lærarar som har kome over 50 år, er noko ein må ta med seg. Dei tiltaka skal eg med glede vere med og diskutere når rekrutteringsmeldinga ligg føre.

**Statsråd Jon Lilletun:** I den grad representanten Kaland opplevde at skulemeisteren sa at ho ikkje hadde fylgt med i timen, var det ikkje det som var meininga med svaret mitt – det var å gje opplysningar. Eg synest

det er prisverdig at ein representant frå eit distrikt tek opp dei problema som trykkjer på i distriktet.

Når det gjeld yrkesfaglærarar, er det heilt rett det som representanten Kaland seier. Ein ting vi håper skal avhjelpe det, er at vi no, som eitt tiltak, har kome i gang med ei ny faglærarutdanning. Så dei forholda og tilhøva som representanten Kaland no peikte på, er heilt klart relevante for situasjonen og vil verte omhandla i meldinga.

Eg meiner at kvar ting som fører til merksemd om det som det trengst å gjerast noko med, er ein god ting.

### S p ø r s m å l 13

**Grete Knudsen (A):** Jeg vil stille kirke-, utdannings- og forskningsministeren følgende spørsmål:

«Rammeplanene for sykepleierutdanningen holdes fortsatt tilbake.

Hva er statsrådens begrunnelse for dette?»

**Statsråd Jon Lilletun:** Kyrkje-, utdannings- og forskningsdepartementet tok sikte på å fastsetje ny rammeplan for grunnutdanning i sjukepleie no i vår, med sikte på iverksetjing frå hausten av. Det er rett at den endelege godkjenninga er halden tilbake, slik at ny rammeplan tidlegast vil kunne setjast i kraft frå hausten år 2000.

Framlegget til rammeplan inneheld element som etter departementet si vurdering vil innebere betydelege auka kostnader for høgskulane. Det gjeld tiltak som departementet meiner er viktige for å styrkje praksisundervisninga og slik bøte på påstått manglande funksjonsdugleik og praktiske ferdigheiter hjå dei nyutdanna. Departementet vil arbeide vidare med å avklare dei økonomiske konsekvensane, og å finne dekning for desse innanfor dei budsjettmessige rammene.

Det er i fyrste rekkje dette som er bakgrunnen for utsetjinga, og ikkje at departementet vil gjere store endringar i innhaldet i høvet til det føreliggjande framlegget, som har vore til høyring hjå institusjonane. For helsefagutdanningane gjeld at dei skal gje grunnlag for helsestyresmaktene sin autorisasjon av helsepersonell. Dette er eit moment som talar for at ein i desse rammeplanane bør ha retningslinjer som medverkar til å sikre at dei uteksaminerte kandidatane held ein viss minstestandard. Framlegget til rammeplan har elles òg vore på høyring hjå helsestyresmaktene, som slutta seg til hovudtrekka i planen.

Eg vil også vise til at vi no har til høyring ein rapport om tiltak for å styrkje praksisundervisninga i sjukepleierutdanninga. Ein fordel med å utsetje rammeplanen er at denne kan sjåast i samheng med desse tiltaka. Rammeplanframlegget inneber t.d. auka praksiskrav. Dette aktualiserer spørsmålet knytt til tilgangen av praksisplassar. Eit av framlegga i den nemnde rapporten frå Mekki-utvalet gjeld etablering av ein instans som skal koordinere arbeidet med å skaffe praksisplassar for helse- og sosialarbeidarutdanning både i vidaregåande skule og i høgare utdanning. Departementet har i brevet til høyringsinstansane uttalt at vi er særleg interesserte i kommentarar til dette, og til korleis ein slik instans kan fungere.

Om tilbakemeldingane i høyringa er positive, er dette noko av det eg vil sjå nærmare på og kan tenkje meg å gjennomføre.

Departementet er kjent med at mange høgskular har kome langt i arbeidet med fagplanane utarbeidde på grunnlag av framlegget til rammeplan som vart sendt til høyring. Om det er høgskular som sterkt ynskjer å setje i gang frå hausten av, og som ser seg i stand til det innanfor eksisterande budsjetttrammer, vil departementet etter søknad vurdere dette.

**Grete Knudsen (A):** Jeg vil takke statsråden for svaret. Jeg synes det var positivt at han ikke laget noen krumspring, men sa helt konkret at det er den økonomiske situasjonen og det at det vil koste penger, som gjør at sykepleierutdanningen som vel den eneste profesjonsutdanningen nå ikke har en fornyet rammeplan. Det må vi ta innover oss, for rammeplan må de få. Jeg regner da med at det i statsbudsjettet må finnes ordninger slik at man kan komme i gang til neste høst med den nye rammeplanen.

Det statsråden nevnte når det gjaldt et praksisutvalg i hvert fylke, synes jeg er meget positivt. Jeg vil også be om statsrådets vurdering av dette når man nå driver innsatsstyrt finansiering ved skolene, om han da ikke ser at veiledning av studenter nå veldig lett kan komme i en skvis, fordi det ikke er betalt. Hva vil utdanningsministeren kunne gjøre med det?

**Statsråd Jon Lilletun:** Eg trur representanten Grete Knudsen har rett i at ein veldig fort kjem i ein skvis. Eg håper at ei betre organisering ved eventuelle praksissenter kan vere eitt verkemiddel. Vidare er det klart at det hadde vore ynskjeleg om ein òg innanfor sjukepleierutdanninga kunne ha ordningar som var tilsvarande dei ein del andre profesjonsutdanningar har når det gjeld rettlearane. Det vil igjen vere eit økonomisk spørsmål, så eg vil ikkje gå lenger i svaret i dag enn eg no har gjort. Men at det er eit forhold som må takast med i totalvurderinga, er eg einig med representanten Knudsen i.

**Grete Knudsen (A):** Jeg er fornøyd med det svaret statsråden gir når det gjelder praksisutvalg. Kanskje kan man allerede nå klare å få noen av dem til – så snart som råd er – hvis det er et ønske fra fylkene. Da får man jo den erfaringen, og det koster ikke de store pengene.

Jeg håper også at vi kommer tilbake til praksisplasse- ne, også når det gjelder kompensasjon, slik at man sikrer veiledning ved sykehusene, og slik at det ikke blir alle andre profesjoner – enten det er hjelpepleiere, vernepleiere eller andre – som får praksis og får kompensert for dette, men ikke sykepleierne. Det er en urettferdighet som vi må være villig til å rette opp.

**Statsråd Jon Lilletun:** Til det siste representanten Grete Knudsen sa, viser eg til det eg sa i mitt fyrste svar – det vil det då bli høve til å kome attende til.

Når det gjeld spørsmålet om nokon av desse praksisrettleiingskontora kan kome i gang allereie no, er eg open for det. Dersom det kjem søknader om å få sett i verk rammeplanen – dersom dei også søkjer om det, eller berre om det – er eg innstilt på at vi kan setje i gang forsøk med det, mens vi arbeider vidare med å få det som ei nasjonal ordning. I den grad det er fylke som ynskjer å fremje slik søknad, vil eg sjå positivt på det.

#### S p ø r s m å l 14

**Tomas Norvoll (A):** Jeg vil få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Det framgår av en undersøkelse ved NTNU at norske jenter bruker PC og Internett minst av alle jenter i Norden.

Vil statsråden foreta seg noe i sakens anledning for å hindre at norske jenter blir hengende etter?»

**Statsråd Jon Lilletun:** På oppdrag frå IBM utførte Norsk Gallup Institutt AS i januar 1999 ei undersøking av IKT-bruken blant unge i aldersgruppa 16-24 år i dei nordiske landa. Undersøkinga viser m.a. at norsk ungdom totalt sett faktisk har noko mindre tilgang til PC enn ungdom i Finland, Danmark og Sverige. I Finland har 93 pst. av ungdommen tilgang til PC, mens det er 88 pst. i Noreg. Skilnadene er der, men dei er små. Undersøkinga viser òg at i Finland og Danmark har fleire av dei unge tilgang til PC på skulen enn kva tilfellet er i Noreg, og at norsk ungdom generelt nyttar IKT noko mindre enn ungdom i Finland, Sverige og Danmark.

Ettersom norsk ungdom totalt sett ser ut til å bruke IKT noko mindre enn ungdommen i dei andre nordiske landa, er det ikkje uventa at norske jenter bruker IKT mindre enn jentene i dei andre landa. Etter dei samanstillingane som er viste i pressa, kan det sjå ut til at norske jenter nyttar utstyret i mindre grad enn til dømes finske jenter. Dette kan også henge saman med at bruken av IKT er meir integrert i skulen i Finland enn i Noreg. Vi har ikkje hatt tilgang til data som viser detaljar i IKT-bruken til jenter i dei andre nordiske landa.

Den tilgangen jenter har til og den bruken dei gjer av IKT, er sentrale element i arbeidet med IKT i norsk utdanning. Dei nordiske skilnadene som vi ser, vil bli studerte nærmare.

At jenter bruker IKT mindre og har mindre interesse for IKT enn gutar, har vi lenge vore klare over, og vi har òg gjort noko med det. Som ledd i handlingsplanen for IKT i utdanninga har det dei siste åra vore sett i gang ei rad tiltak for å stimulere jenter til å interessere seg for og til å bruke PC og Internett. Det er sett i gang FoU-arbeid i grunnskulen og i vidaregåande opplæring. Det er etablert eigne etter- og vidareutdanningstilbod for kvinnelege lærarar. For å få fleire kvinner til å velje IT-utdanningar på høgre nivå er det sett i verk spesielle rekrutteringstiltak ved universiteta.

Etter kvart har vi fått kunnskapar om korleis IKT kan takast i bruk på ein måte som stettar behova både til jenter og gutar. Departementet er no i ferd med å lage ein bro-

sjyre der røynsler frå prosjektarbeid vil bli samla, og der lærarar vil få råd og tips om korleis IKT kan integrerast i undervisninga slik at jenter også får interesse for bruken.

Departementet vil i haust arrangere den tredje konferansen i rekkja som rettar seg mot kvinnelege lærarar. Konferansen Damer og Data set søkjelys på kvinnelege lærarar sine erfaringar med bruk av IKT i skolen. Målet for konferansen er også å spreie gode jenteretta tiltak, slik at erfaringane kan komme fleire elevar og lærarar til gode.

Departementet vil i det vidare arbeidet på IKT-området fylgje opp og prøve å jamne ut dei skilnadene mellom jenter og gutar som IBM-rapporten ser ut til å vise.

**Tomas Norvoll (A):** La meg få takke statsråden for et fyldig svar.

Det er klart at hvis gapet mellom gutter og jenter i bruk av og i kunnskap om ny teknologi blir stort, er det et alvorlig problem. Det er også et problem for oss hvis norsk ungdom bruker og kan mindre om ny teknologi enn ungdom i de landene som ligger rundt oss. Uten at vi skal hausse det opp til en nasjonal katastrofe på kort sikt, er det viktig at vi stiller den problemstillingen i et visst fokus.

Stortinget har bedt om en gjennomgang av nivået på IT-utdanningen på alle nivåer i skoleverket. Jeg kan godt tenke meg å spørre om hvordan statsråden har tenkt å komme tilbake til Stortinget med dette, og om Stortinget vil bli invitert til å delta og få informasjon om de prosessene som departementet driver for å få særlig jenter i Norge mer opptatt av bruk av IKT.

**Statsråd Jon Lilletun:** Fyrst vil eg takke representanten Norvoll for nyanseringa av problemstillinga. For det er ikkje noko dramatisk i dette i dag. Men det at vi heng litt etter dei andre nordiske landa, går det ikkje an å avfinne seg med. Så eg er heilt einig med han i at det bør skjerpe både statsråden, Regjeringa, oss som nasjon og Stortinget.

Det er heilt rett at Stortinget har vore oppteke av problemstillinga, og eg har sagt at vi vil kome tilbake i løpet av året med ei fornying av handlingsplanen. Eg har enno ikkje bestemt på kva måte eg vil informere Stortinget. Det kan bli i statsbudsjettet, i eit eige dokument eller saman med noko anna av det Stortinget har bestilt. Det som er heilt klart, er at eg kjem til å invitere Stortinget med på vidareutviklinga.

#### S p ø r s m å l 1 5

**Terje Johansen (V):** Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«For å likebehandle norske og utenlandske aktører på postordremarkedet og sikre norske arbeidsplasser ble det fra 1. mars 1999 innført merverdiavgift også for postordresendinger til Norge av lav verdi. Dessverre har dette gitt utilsiktede virkninger med økt byråkrati og kostnader blant annet fordi Posten Norge BA ilegger disse sendingene et gebyr på 80 kroner.

Kan statsråden forklare med hvilken hjemmel Posten Norge BA kan ta gebyr for innkreving av merverdiavgift?»

**Statsråd Dag Jostein Fjærvoll:** I henhold til postforskriften av 1. juli 1997 skal Samferdselsdepartementet kun godkjenne portotakster for prioriterte brev innenlands. Dette innebærer at styret for Posten som et ledd i sin ordinære forretningsvirksomhet kan fastsette alle andre porto- og gebyrsatser. Dette gjelder også gebyret for tollbehandling av varer fra utlandet. Det følger av dette at hjemmelen for innkreving ligger i styrets beslutningsmyndighet i den ordinære forretningsvirksomheten.

Som en service for privatpersoner sørger Posten automatisk for å få fortollet sendinger fra utlandet. Fra 1. mars 1999 ble dette arbeidet, som en konsekvens av endringer i merverdiavgiftsreglene for postordresendinger, utvidet til også å gjelde sendinger med verdi under 200 kr. For dette arbeidet kreves et gebyr på 80 kr pr. sending uavhengig av varens verdi. Jeg har ikke problemer med å skjønne at dette kan føles urimelig dersom varens verdi er lav, men de faktiske kostnader for Posten ved fortollingsarbeidet er uavhengig av varens verdi. Ifølge Posten er gebyret på 80 kr knapt nok til å dekke kostnadene ved arbeidet, men Posten anser dette som en viktig service for kundene.

Det er også viktig å understreke at personer som synes gebyret er for høyt, kan gi beskjed til sitt lokale tollkontor om at man ønsker å gjøre arbeidet selv. Kundene må da selv reise til nærmeste tollsted og sørge for fortolling.

**Terje Johansen (V):** Jeg takker for svaret, men jeg tør minne statsråden om at spørsmålet mitt gjaldt med hvilken hjemmel Posten Norge BA kan ta gebyr for innkreving av merverdiavgift. Statsråden svarer at gebyret gjelder for tollbehandling, og han sier at dette er en service for å få fortollet sendinger fra utlandet, og at de faktiske kostnader for Posten ved fortollingsarbeidet osv. er uavhengig av varens verdi.

Men det jeg stiller spørsmål om, det er med hvilken hjemmel kan man ilegge gebyr for innkreving av merverdiavgift. Og det er noe ganske annet.

**Statsråd Dag Jostein Fjærvoll:** Det er riktig som representanten Terje Johansen understreker, at her er det to ulike vinklinger ute og går. Men Posten opptrer her etter mitt syn som speditør, slik at man forholder seg til de vanlige speditørvirksomhetene og -vilkårene, som bl.a. inkluderer gebyrer for håndtering av sendinger fra utlandet.

Jeg har fått opplyst, sist på morgenen i dag, at dette gebyret før ble satt til 80 kr for tjenester over 200 kr ettersom håndteringen også medførte mer arbeid. Ved en reell fortolling for varer under 200 kr, innførte man tilsvarende gebyr for hele prosessen, i og med, som jeg sa i mitt første svar, at arbeidsomfanget i denne sammenheng er det samme. Dette må altså ses langt utover en ren merverdihåndtering.

**Terje Johansen (V):** Det som altså står igjen, er at Posten beregner seg et gebyr for å innkreve merverdiavgift. Jeg må si at jeg stiller et stort spørsmålstegn ved hjemmelen for det. For hvis dette skulle være likt for alle forretningsdrivende, slik at man skulle kunne påstå – hvilket man helt sikkert kan – at det koster penger å innkreve merverdiavgift, ville vi jo få ganske rare tilstander i dette landet. I tillegg har jeg fått opplyst gjennom utallige brev, e-mail og avisinnlegg, at dette nå også omfatter småpakker og gaver fra utlandet med verdi lavere enn 200 kr, som overhodet ikke skulle verken merverdiavgiftsbelastes eller tollbehandles. Så jeg tror samferdselsministeren bør ta kontakt med Finansdepartementet for å få klarere linjer på dette området.

**Statsråd Dag Jostein Fjærvoll:** Statsråden har selvfølgelig ikke noe imot å ta kontakt med Finansdepartementet, og det vil da også bli gjort. Det som igjen er viktig å understreke, er at dette gebyret er fastsatt av Postens styre, som har nødvendige fullmakter til å fastsette takster og gebyrer utover enhetsportoen, eller det som Samferdselsdepartementet etter Stortingets pålegg skal bestemme.

Jeg skjønner godt reaksjonen når en pakke har veldig liten verdi i forhold til gebyrets størrelse. Men jeg har vanskelig for å se at Samferdselsdepartementet eller Stortinget, etter at Postens styre har fått de nødvendige fullmakter, kan overprøve gebyrstørrelsen. Derimot, hvis det er misforståelser knyttet til gavespørsmålet, størrelsen på gaven etc., er det helt naturlig at Finansdepartementet lager en avklaring på akkurat dette.

#### S p ø r s m å l 1 6

Fra representanten Bjørn Hernæs til sosialministeren:

«I lokalene til Løiten Brænderi er det, ved hjelp av arbeidslyst, kreativitet og formsans, etablert en bedrift med 25 arbeidsplasser som produserer håndlagede lys i en fantastisk variasjon av form og farver. Produksjon og salg, basert på tusenvis av besøkende fra inn- og utland, holder til i tradisjonsrike lokaler. En spesialpakket original Løiten aquavit ville passe som hånd i hanske i et utvidet sortiment.

Kan statsråden se for seg en «Aquavit-shop» i disse omgivelsene?»

**Presidenten:** Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

#### S p ø r s m å l 1 7

**Presidenten:** Dette spørsmålet, fra representanten Aud Gaundal til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren på vegne av sosialministeren.

**Aud Gaundal (A):** Jeg vil først gjøre oppmerksom på at det er falt ut et «eller» i siste setning i det innleverte

spørsmålet, og jeg håper at det ikke gir seg utslag i at statsråden svarer annerledes enn det jeg håper han gjør.

Jeg stiller da følgende spørsmål til sosialministeren:

«Folketrygdlovens § 8-4 lyder: «Arbeidsuførhet som skyldes sosiale eller økonomiske problemer og lignende gir ikke rett til sykepenger.» En kvinnelig lastebilsjåfør mener at hun urettmessig er nektet sykepenger med bakgrunn i denne paragrafen. Samtidig ser vi til stadighet at konflikter som blir offentliggjort, resulterer i at ressurspersoner blir sykmeldt. Ser statsråden noen trend der det er forskjellsbehandling når det gjelder yrkesmessig bakgrunn eller mellom kvinner og menn?»

**Statsråd Dagfinn Høybråten:** Det sentrale vilkåret for rett til sykepenger er arbeidsuførhet grunnet sykdom. Ifølge folketrygdloven § 8-4 er det ikke tilstrekkelig at man er arbeidsufør, arbeidsuførheten må klart skyldes sykdom eller skade. De medisinske vilkårene for rett til sykepenger ble innskjerpet i 1993. Jeg viser her til Ot.prp. nr. 39 for 1992-93. Det ble da presisert at arbeidsuførhet klart skal skyldes sykdom, og at arbeidsuførhet som skyldes sosiale, økonomiske eller andre livsproblemer ikke gir rett til sykepenger. Bakgrunnen for endringen var at det hadde skjedd en gradvis liberalisering av sykdomsbegrepet ved at naturlige problemer, konflikter eller vanskelige livssituasjoner ble sidestilt med sykdom.

En vanskelig livssituasjon, f.eks. en konflikt på arbeidsplassen, gir ikke i seg selv rett til sykepenger. I enkelte tilfeller kan en slik konflikt føre til så store psykiske problemer at plagene kan utvikle seg til sykdom. Det må likevel være klart at problemer som ikke er blitt til sykdom, ikke gir rett til sykemelding. Det er her behandlede lege må bruke sitt medisinske skjønn og sin klokskap, etter beste evne. I tilfeller der det fremkommer opplysninger som fører til tvil om en sykemelding er berettiget, har Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden lagt en streng bevisvurdering til grunn. Hvorvidt vilkårene for sykepenger er oppfylt, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Reglene i folketrygdloven om vilkår for sykepenger skiller ikke mellom kvinner og menn. Den konkrete vurderingen av om arbeidstakeren er arbeidsufør på grunn av sykdom skal skje uavhengig av kjønn. Jeg har ikke sett noen trend hvor det er forskjellsbehandling på grunn av yrkesmessig bakgrunn, eller mellom menn og kvinner.

Jeg er klar over at det kan være uklare grenser mellom sykdommer i medisinsk forstand og tilstander mennesker kan befinne seg i på grunn av vanskelige livssituasjoner av ulik art. Likevel er det visse tilstander som klart ligger utenfor et medisinsk sykdomsbegrep. Ved å sykdomsforklare slike situasjoner vil de reelle problemer som ligger bak, kunne bli tilslørt, og vil da heller ikke bli løst.

**Aud Gaundal (A):** Jeg takker statsråden for svaret.

Når jeg har tatt opp spørsmålet, er det med bakgrunn i at vi må være oppmerksom på utviklinga. I en tid da vi ser



at sykepengeutbetalinga øker, og vi ønsker en utvikling som går motsatt vei, er det viktig at vi ikke får en urettferdig praktisering, for det må ikke bli slik at lavstatusyrkene – og dermed også lavtlønnsyrkene – lettere blir vurdert etter § 8-4 enn f.eks. folk med høy utdanning og høystatusyrker. Likeså er det viktig at det ikke blir noen kjønnsmessig forskjell, og i så måte er jeg glad for statsrådets svar om at vi ikke ser noen trend i den retningen hittil.

Men oppfølgingsspørsmålet mitt blir: Mener statsråden at vi har god nok rapportering, slik at vi, hvis vi ser en utvikling som går i den retningen vi ikke ønsker, klart vil fange opp det?

**Statsråd Dagfinn Høybråten:** Det er trygdekontorets ansvar å godkjenne sykemeldinger og i den forbindelse etterprøve at vilkårene for sykemelding foreligger. Det gjelder også oppfølgingen av de innskjerpede medisinske vilkår som jeg refererte til i mitt hovedsvar.

Jeg har tillit til at trygdekontorene og trygdeetaten både i sin kontroll av den enkelte sykemelding og i sitt oppfølgingsarbeid av sykemeldte er seg bevisst den problemstilling som representanten Gaundal her har tatt opp, og som jeg er helt enig i det er viktig å være på vakt overfor, slik at en unngår forskjellsbehandling.

#### S p ø r s m å l 1 8

**Jørn L. Stang (Frp):** Jeg har følgende spørsmål til statsråd Høybråten:

«Ifølge Sosial- og helsedepartementet får seks fylkeskommuner, Østfold, Vest-Agder, Vestfold, Oslo, Nordland og Troms, ikke de inntekter man har kalkulert med, fordi staten mener at deler av den økte pasientbehandlingen ved sykehusene ikke er reell. Resultatet blir flere titalls millioner kroner i inntektstap. Dermed blir det røde tall i sykehusregnskapene og uante konsekvenser for pasientene.

Mener statsråden det er riktig å straffe de sykehusene som er blitt effektive, og som baserer sin drift på «innsatsstyrt finansiering»?»

**Statsråd Dagfinn Høybråten:** Hensikten med innsatsstyrt finansiering – ISF – er å øke aktiviteten i sykehusene, for derigjennom å redusere ventetiden for behandling.

I 1998 tilsvarte refusjonssatsen 45 pst. av den gjennomsnittlige behandlingstkostnad. Utover statlige tilskudd til styrking av sektoren ble bevilgningen finansiert ved trekk i rammetilskuddene. Uttrekket ble gjort slik at fylkeskommunene ville motta det samme i statlige overføringer med samme aktivitet som i basisåret. Dette uttrekket ble gjort på grunnlag av registreringspraksis i 1995.

Samlet sett får fylkeskommunene etterbetalt midler for meraktivitet i 1998 i forhold til plantall. Dette beløpet er imidlertid mindre enn det enkelte av fylkeskommunene har regnet med. Innsatsstyrt finansiering er en betydelig helsepolitisk reform, hvor 1998 var det første hele året ordningen var i drift. Usikkerhet som knytter seg til implementeringen av en slik stor reform, burde tilsi en

viss forsiktighet i den fylkeskommunale budsjettering. Fylkeskommunene får likevel full økonomisk uttelling for økt aktivitet, men ikke nødvendigvis for endret registreringspraksis.

Når Sosial- og helsedepartementet har funnet å måtte redusere refusjonsgrunnlaget for enkelte fylkeskommuner, skyldes det i hovedsak to forhold.

For det første: Ved innføring av ISF var det en betydelig underregistrering av hva sykehusene faktisk utførte av pasientbehandling. Underregistreringen innebar at fylkenes rammetilskudd ble tilsvarende mindre redusert. Fylkeskommunene har derfor fått betalt for all pasientbehandling.

Etter at ISF ble innført, er kvaliteten på registreringen blitt bedre og mer i samsvar med retningslinjene. Endret registrering vil kunne gi urimelig høy økonomisk uttelling i forhold til faktiske kostnader. Dette gjelder særlig registrering av dagpasienter og observasjonspasienter. Fylkeskommunene er orientert i informasjonsskriv i januar 1998 om at bl.a. registrering av dagpasienter vil kunne bli håndtert særskilt ved fastsettelse av utbetalingsgrunnlaget.

Sosial- og helsedepartementet har derfor funnet å måtte redusere utbetalingene der disse klart overstiger faktiske kostnader. I noen tilfeller ville fylkeskommunene ellers fått en kostnadsdekning på mellom 200 og 400 pst., mot 45 pst. som har ligget til grunn for ordningen i 1998.

For det andre: Registreringspraksis som ikke er i tråd med gjeldende regler. Et eksempel her er pasientbehandling som ikke omfattes av ordningen med innsatsstyrt finansiering, f.eks. legevakt og poliklinikk.

Det dreier seg ikke om å «straffe» effektive fylkeskommuner, men å sørge for at intensjonene i innsatsstyrt finansiering blir fulgt opp.

La meg avslutningsvis opplyse at departementet vil ha en dialog med de aktuelle fylkeskommunene om gjennomføringen av den justerte avregningen for 1998. Det vil bli redegjort for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett.

**Jørn L. Stang (Frp):** Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg tror bare ikke at en dialog fører til de resultatene fylkeskommunene er ute etter. Hvis retningslinjene har vært såpass dårlige fra de ansvarliges side og ikke alt er tatt med, burde man sørget for at alt var tatt med, og ikke straffet fylkeskommunene i ettertid.

Jeg skjønner ikke at statsråden ikke forstår at systemet med ISF må være forutsigbart, slik at resultatene av økt antall behandlede pasienter kan realiseres. Det må være det grunnleggende. Uforutsigbare nedskjæringer på bakgrunn av endringer i utbetalingene til fylkeskommunene vil faktisk rive bort grunnlaget for ISF-systemet. Jeg får håpe at det ikke er det som er målsettingen. Det vil være svært uheldig. Man kan rette opp dette uten å legge den skylden på fylkeskommunene at man har beregnet feil.

Jeg vil spørre statsråden: I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett, som han selv var inne på, hva har statsråden til hensikt å gjøre? Ønsker han å få overført de midlene som han allerede har signalisert å trekke tilbake for 1998?

**Statsråd Dagfinn Høybråten:** Jeg er helt enig med representanten Stang i at sykehusfinansieringen må være mest mulig forutsigbar. Det tilsier at departementet har en samvittighetsfull oppfølging av de retningslinjer som er gitt, og de intensjoner som er fastsatt for ordningen, i forhold til alle fylkeskommuner. I den grad noen fylkeskommuner – og i dette tilfelle er det et fåtall av dem – har dratt systemet lenger enn det er grunnlag for, ville det være en klar svikt fra departementets side om ikke dette ble fulgt opp. Det har også med troverdigheten til innsatsstyrt finansiering å gjøre, som jeg tror representanten Stang og jeg er enige om at er et system som vi skal ha, og som vi skal bygge videre på.

Når det gjelder revidert nasjonalbudsjett, kan jeg på dette tidspunkt bare avgrense meg til å si at vi vil komme med et samlet fremlegg av utviklingen for innsatsstyrt finansiering, inklusiv dette spørsmålet, i det dokumentet som Regjeringen presenterer for Stortinget i den forbindelse.

**Jørn L. Stang (Frp):** Det haster for fylkeskommunene med å få klargjort hva departementet egentlig mener med sine beregninger. At seks fylkeskommuner har trukket dette for langt, skal ikke jeg gå inn i noen diskusjon om. Det jeg er ute etter, er at man i begynnelsen av denne fasen ikke straffer de fylkeskommunene som eventuelt har gjort noen feil i sakens anledning.

Det jeg gjerne vil stille spørsmål til statsråden om, er: Ser ikke statsråden hvilke konsekvenser det vil få med reduksjon i antall pasientbehandlinger, og kanskje med menneskelige lidelser, hvis ikke fylkeskommunene totalt sett får de 100 mill. kr som det er signalisert at man vil trekke tilbake? Det har store konsekvenser, spesielt for pasienter som trenger en operasjon straks ved et av våre sykehus.

**Statsråd Dagfinn Høybråten:** La meg først bemerke at pasienter som trenger behandling straks ved norske sykehus, får behandling straks.

La meg så si at dette ikke er noen straffeekspedisjon overfor enkelte fylkeskommuner. Dette er departementets arbeid med å følge opp et system og et regelverk og intensjonene i et system slik at det virker etter hensikten. Det ansvaret må departementet ha, selv om det er ubehagelig, og selv om det fører til at noen ikke får de pengene de hadde regnet med å få. For det kan ikke være rimelig at man skal få oppgjør for en type pasientbehandling som ikke inkluderes i systemet, eller at man skal få oppgjør som mange ganger overstiger det de faktiske kostnader ved denne behandlingen representerer. Det tror jeg virkelig ville bidratt til å rive ned legitimiteten og respekten for dette systemet.

Det jeg kan love, er at vi skal ha en dialog med de angjeldende fylkeskommuner. Det vil være et møte med fylkeskommunene på fredag, og vi vil ha en dialog om gjennomføringen av denne justerte avregningen.

#### S p ø r s m å l 1 9

Fra representanten Elsa Skarbøvik til utviklings- og menneskerettighetsministeren:

«I løpet av 100 dager i 1994 ble nesten 1 mill. mennesker drept i Rwanda. En FN-domstol er etablert i Arusha i Tanzania for å stille dem som er mistenkt for deltakelse i folkemordet, for retten.

Hva er gjort fra norsk side for å støtte denne domstolen og arbeidet for menneskerettighetene og forsoning i Rwanda?»

**Presidenten:** Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

#### S p ø r s m å l 2 0

**Aud Gaundal (A):** Jeg vil stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I disse dager foregår det i Direktoratet for naturforvaltning en godkjenning av de kommuner som har sagt seg villig til å overta forvaltningsansvar for verneområder. I tillegg har for eksempel Lierne kommune sagt seg villig til å delta i en prøveordning med delegering av midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader. Begge disse problemstillingene blir nye oppgaver for kommunene.

Hvordan mener statsråden disse merutgiftene skal kompenseres?»

**Statsråd Guro Fjellanger:** Jeg er opptatt av at kommunenes rolle i naturforvaltningen skal styrkes. Jeg ønsker derfor å delegerer forvaltningen av verneområdene til kommunene der forholdene ligger til rette for det.

Når det gjelder dekning av kommunenes ekstrautgifter, vil jeg vise til reformen «Miljøvern i kommunene», som ble behandlet i St.meld. nr 34 for 1990-1991. Reformen førte bl.a. til at alle landets kommuner får årlige tilskudd for å styrke det kommunale miljøvernarbeidet. Fra og med 1997 er tilskuddet innlemmet i rammeoverføringene fra staten. Tilskuddet gir kommunene mulighet til å skaffe seg miljøvern faglig kompetanse som bl.a. kan brukes til å løse administrative oppgaver ved forvaltning av verneområder. I tillegg kan kommunene søke om midler til å løse konkrete oppgaver som oppsyn og skjøtsel. Dette er midler som bevilges over departementets budsjett, og som i dag fordeles til fylkesmennene. Jeg legger til grunn at kommunene som overtar forvaltningsansvaret for verneområder, skal få tilnærmet de samme økonomiske rammer til konkrete tiltak som fylkesmennene ellers ville fått.

Når det gjelder rovviltforvaltning, ble det i 1998 iverksatt et forsøk i Lierne der kommunalt nivå er delegert myndighet til å disponere rammebevilgninger til forebyggende tiltak, samt myndighet til å effektivere beittingen fellingstillatelse på bjørn. Jeg er godt fornøyd med kommunens gjennomføring i 1998, og det er aktuelt å videreføre forsøket i år. En rimelig andel av kommunens merutgifter til administrasjon i forbindelse med videreføringen av forsøket forutsettes dekket innenfor bevilgningen til rovviltforvaltning.

**Aud Gaundal (A):** I et brev til kommunene fra Direktoratet for naturforvaltning fra 1998 heter det:

«Det er for oss en prioritert oppgave å finne løsninger som kan skape engasjement og lokal forståelse for vern ... Kommuner som ønsker et forvaltningsansvar for verneområder må naturligvis ha tilgjengelig naturfaglig kompetanse og kapasitet til å arbeide med denne type saker.»

Videre heter det:

«Med utgangspunkt i det tradisjonelle budsjettnivå for forvaltning av verneområder, vil direktoratet understreke at kommunene ikke kan påregne store pengeoverføringer som følge av en myndighetsoverføring. En vesentlig del av kostnadene ved forvaltning må derfor bæres av den enkelte kommune ... Den fremtidige budsjett situasjonen vil være avgjørende for omfanget av statlige midler til dette formålet.»

Det er sitat fra brevet. I en tid hvor kommunene har en økonomi som er den desidert svakeste de har hatt i 1990-årene, vil det være nødvendig med pengeoverføringer. Med tilstrekkelige økonomiske midler får vi en god forvaltning. Mitt spørsmål blir: Mener statsråden at det vil være riktig ut fra det hun selv sa?

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg først få si at de verneområdene som nå er lagt ut til kommunene, hvor de blir tilbudt å ha en lokalforvaltning, er såkalte små og til dels noen mellomstore områder. Vi har tilbudt kommunene 1 500 områder, og foreløpig ser responsen ut til å være god.

Det er korrekt at det ikke vil være snakk om store overføringer til kommunene, men som jeg sa i mitt første svar, vil kommunene bli tilbudt samme sum som det fylkesmennene ellers ville brukt på å forvalte området hvis de fremdeles skulle gjøre det selv. Det er også slik at man fra 1997 valgte å legge de tidligere øremerkede midlene på miljøsektoren inn i rammetilskuddet. Det betyr ikke at kommunene ikke lenger får penger til å drive med miljøvern, men at disse midlene har gått inn i rammetilskuddet. Grunnen til dette er at vi mener at det er viktig, og vi tror også at man lokalt ønsker å prioritere miljøvern.

**Aud Gaundal (A):** Det er riktig, slik miljøvernministeren understreker, at de fleste kommunene har stilt seg positive til å ta over en del av forvaltningsområdet. Likevel har de fleste, eksempelvis Lierne, sagt at de synes at bevilgningene til forebyggende tiltak er for små, og de stiller også spørsmål ved kompensasjon i forhold til administrasjon av forvaltninga av områdene.

Det har også sammenheng med det jeg mener er viktig, nemlig at når man tar oppgaver fra en del av den offentlige forvaltningen og fører dem over til en annen del, da må det være fleksibilitet i systemet, slik at vi kan ha tiltro til at kommunene får ressurser til å gjøre en god jobb. For er det noe vi er opptatt av i forhold til disse områdene, er det at de miljømessig skal bli godt ivaretatt også når kommunene tar på seg den oppgaven.

**Statsråd Guro Fjellanger:** La meg først få si at når Regjeringen har gått til det skritt både å tilby lokal forvaltning av en del mindre verneområder og i tillegg i større grad å desentralisere deler av rovviltforvaltningen, ikke minst på den forebyggende siden, er det fordi vi er overbevist om at vi trenger den kunnskapen som finnes i lokalsamfunnene, for å få best mulig løsning, og fordi vi tror at lokalsamfunnene gjennom slike ordninger får et større medeierskap, også til miljøvernet i kommunene.

Det er helt sikkert grunn til å si at bevilgningen til forebyggende tiltak kunne ha vært større, men da har jeg lyst til å understreke at denne regjeringen har stått for en betydelig økning av posten forebyggende tiltak og også bestandsregistrering. Jeg er enig i prinsippet om at hvis man flytter en oppgave fra et nivå til et annet, skal det følge penger med, og det vil også være slik at de kommunene som tar forvaltning av et område, vil få tilført samme sum som det fylkesmannen ellers ville brukt. Men vi finner grunn til å understreke at dette ikke er store summer, slik at kommunene ikke skal føle seg lurt.

#### S p ø r s m å l 2 1

**Anneliese Dørum (A):** Jeg vil få stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I kommunene Aurskog Høland og Nes i Akershus er det uro over den sterkt voksende ulvestammen. Også i grensekommuner i Hedmark og Østfold er det bekymring over utviklingen. Det skaper usikkerhet og utrygghet hos lokalbefolkningen at forvaltningen av ulvestammen er uavklart. Det oppfattes slik at Direktoratet for naturforvaltning vil foreslå kjerneområdet lagt hit.

Akter statsråden å foreslå at det etableres kjerneområde for ulv i disse områdene?»

**Statsråd Guro Fjellanger:** Stortinget foretok i 1997 en full gjennomgang av rovviltforvaltningen ved behandlingen av St.meld. nr. 35 for 1996-97. Stortinget sluttet seg da til en målsetting om å sikre levedyktige bestander av alle de fire store rovviltartene i Norge. Samtidig skal det sikres et aktivt jordbruk med muligheter til å utnytte beiteressursene i utmark til sau og rein.

Stortingets behandling av rovviltmeldingen er nå under oppfølging på en rekke områder. Regjeringen vurderer løpende hvilke tiltak og virkemidler som kan være tjenlige for å nå de vedtatte målsettingene. I denne sammenhengen er det viktig for Regjeringen å ivareta de forpliktelsene vi har gjennom internasjonale avtaler, som Konvensjonen om biologisk mangfold og Bern-konvensjonen. Regjeringen forsøker også i størst mulig grad å forene hensynene til fauna, lokalbefolkning og primærnæringer i distriktene. I dette oppfølgingsarbeidet legger jeg stor vekt på nær kontakt med både kommuner og andre berørte parter lokalt.

Bestandsregistreringer tyder på at det var seks familiegrupper av ulv i Sør-Skandinavia sist vinter. En av disse ulvegruppene holdt til i grenseområdet mellom Hedmark,

Akershus, Østfold og Värmland i Sverige. Dette området framstår derfor som et viktig leveområde for ulv i Norge.

I rovviltforvaltningen beskriver begrepet «kjerneområde» en geografisk enhet som kan omfatte hele eller deler av en bestands utbredelsesområde, og som er avgrenset av en administrativt fastsatt grense. Hensikten med kjerneområder er å sikre de store rovdyrene muligheter for reproduksjon og overlevelse og gjennom dette legge forholdene til rette for levedyktige bestander, og samtidig å unngå for store skader på bufe og tamrein.

Spørsmålet om et kjerneområde for ulv ble omtalt i rovviltmeldingen. På grunn av den svake bestandssituasjonen fant en ikke grunnlag for å fastsette kjerneområde for ulv da rovviltmeldingen ble behandlet i Stortinget. I rovviltmeldingen ble det imidlertid understreket at det på sikt kan være aktuelt å opprette ett eller flere kjerneområder også for ulv for å kunne differensiere bruken av virkemidler med hensyn til felling og bruk av skadeforebyggende tiltak. Det ble pekt på at lokaliseringen av slike kjerneområder først kan vurderes når en har fått etablert reproduserende familiegrupper på norsk side av grensen.

Direktoratet for naturforvaltning har i brev til departementet i januar i år gjort nærmere vurderinger omkring forvaltningen av ulv i 1999. Direktoratet har bl.a. tilrådd geografisk sonering av virkemiddelbruken i forvaltningen. Det foreligger ikke noe konkret forslag fra direktoratet om å fastsette administrative grenser for et kjerneområde. Hos fylkesmennene i Hedmark, Akershus og Østfold pågår det nå et arbeid med å kartlegge og vurdere konflikter og forvaltningstiltak regionalt, som utgangspunkt for en framtidig forvaltningsplan for ulv.

Forvaltning av ulv må skje gjennom en geografisk differensiering av virkemiddelbruken, og det er ikke ønskelig med etablering av ulv i samiske tamreinområder eller i sauetette områder vest for Glomma. Jeg vil nå avvente fylkesmennenes kartleggingsarbeid før det tas endelig stilling til om en differensiert forvaltning av ulv skal skje gjennom etablering av eget kjerneområde.

**Anneliese Dørum (A):** Jeg takker statsråden for svaret, selv om det ikke var egnet til å berolige befolkningen i dette området, fordi det ennå er uklart når det blir kjerneområde, og, hvis det overhodet blir kjerneområde for ulv, hvor det eventuelt skal ligge. Blant annet har representanter for kommunene Halden, Aremark, Marker, Rømskog, Eidskog, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Nes og Aurskog-Høland nær kontakt og møter fordi bekyrningen er stor.

Nå sa statsråden at hun i oppfølgingsarbeidet vil legge stor vekt på nær kontakt med både kommuner og andre berørte parter lokalt, og det er positivt og meget viktig. Men når ventes det at fylkesmennenes kartleggingsarbeid vil være ferdig, og vil Stortinget få saken til behandling når statsråden har tatt endelig stilling til disse spørsmålene?

**Statsråd Guro Fjellanger:** Jeg har vært opptatt av gjennom rovviltforvaltningen å dempe konflikten mellom

de ulike interessene og bl.a. lagt stor vekt på å ha nær og god kontakt både med næringer og lokalsamfunn som er berørt. Det er det viktig for meg å fortsette med. Det er også grunnen til at jeg legger så pass sterk vekt på at både berørte parter, kommunene og ikke minst fylkesmennene i de områdene det kan dreie seg om, er trukket tungt inn i arbeidet.

Når det er vanskelig å gi veldig klare svar akkurat nå, er det fordi vi er i en mellomposisjon når det gjelder forvaltning av ulv. Vi har ikke helt nådd bestandsmålet ennå, samtidig som vi ser at stammen er i kraftig vekst. Derfor har vi også valgt å sette i gang dette arbeidet før målet er nådd, slik at vi så tidlig som mulig skal kunne gi en avklaring.

Jeg vil synes at det er naturlig at vi kommer tilbake til Stortinget i egnet form med et eventuelt konkret forslag om et kjerneområde, hvis det skulle bli Regjeringens forslag.

**Anneliese Dørum (A):** Jeg takker statsråden for svaret, og jeg er glad for at hun vil komme tilbake til Stortinget med saken.

Det er tydelig at det er usikkerhet omkring tilveksten i ulvestammen. Men at den er i kraftig vekst, har også statsråden bekreftet her. Det skaper usikkerhet og utrygghet hos befolkningen. Og frykten er reell i disse områdene. Familier har et annet forhold til skog og utmark enn de har hatt før. Enkelte velger å kjøre sine barn til skolen og til fritidstiltak og sørger for ettersyn ved uteaktiviteter. Det er også en alminnelig oppfatning at dagens ulvestamme synes å savne den naturlige skyhet overfor mennesker og menneskenære områder, som er en forutsetning for sameksistens mellom ulv og mennesker.

Siden det råder uklarhet omkring hvor mye ulv det er, vil jeg spørre om statsråden vil ta initiativ til at det blir lagt opp til en nøyaktig bestandsregistrering, slik at det kan bli en reell registrering av hvor mye ulv som finnes.

**Statsråd Guro Fjellanger:** Jeg har forståelse for at en ulvestamme i vekst skaper usikkerhet i befolkningen – spesielt fordi vi har opplevd, og i framtiden vil oppleve i stadig større grad, at det oppstår møter eller kontakt mellom mennesker og ulv. Det vil være uunngåelig i en situasjon hvor vi også skal ha levedyktige bestander av de fire store rovdyrartene. Da tror jeg det er viktig at vi legger stor vekt på sikker kunnskap, både sikker kunnskap til befolkningen om hvordan de skal opptre i en slik situasjon, og sikker kunnskap om hvordan man skal unngå at det at mennesker og ulv kommer i kontakt med hverandre, blir en farlig situasjon. I de aller fleste tilfellene er det ingen grunn til å tro at det vil bli farlig.

Samtidig er jeg enig i at sikker kunnskap om bestanden er viktig. Derfor foretok Regjeringen en klar økning i bevilgningen til bestandsregistreringen av ulv sist vinter for å ha sporing på snø, og vi er også innstilt på å fortsette dette til neste vinter, hvis det skulle vise seg å være nødvendig.

## S p ø r s m å l 2 2

Fra representanten Ågot Valle til miljøvernministeren:  
«Kulturminnet Bryggen i Bergen, som siden 1993 har stått på UNESCOs verdensarvliste, forfaller.

Er statsråden enig i at det er en nasjonal oppgave å se til at dette viktige kulturminne fremstår i en tilstand som er landet verdig?»

**Presidenten:** Dette spørsmålet bortfaller.

### S p ø r s m å l 23

**Karin Andersen (SV):** Jeg vil få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Flyktning- og asylmottak i Norge blir i altfor stor grad opprettet ad hoc når flyktningstrømmen øker. Dette er uholdbart både for flyktningene og myndighetene. Nye driftsoperatører har liten kompetanse, og kommunene har ikke beredskap for å takle behovet for fagkompetanse og tilrettelegging.

Vil statsråden ta initiativ til å opprette en form for beredskapskommuner som kan være parat til å etablere mottak på kort varsel?»

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Antall asylsøkere og flyktninger som kommer til landet, varierer fra måned til måned og fra år til år. Det innebærer at behovet for plasser i de statlige mottakene varierer. Da flyktningene fra Bosnia kom til Norge i 1993 og 1994, hadde vi i april 1994 147 mottak på det meste. Lavere ankomsttall reduserte imidlertid behovet til 19 mottak i desember 1997. Økte ankomsttall generelt og beslutningen om å motta inntil 6 000 flyktninger fra Kosovo har medført ny oppbygging av mottak, slik at vi i dag har 102 mottak over hele landet.

I dagens mottaksapparat er det bygd inn en viss fleksibilitet, med sikte på både å bevare fagkompetanse og sikre en nødvendig beredskap for større ankomster. Utlendingsdirektoratet har ansvaret for å etablere og inngå avtaler om drift av statlige mottak for asylsøkere og flyktninger. For å redusere sårbarheten ved svingninger i ankomsttallet har Utlendingsdirektoratet mulighet til å inngå avtaler om betalte beredskapsplasser som kan tas i bruk på kort varsel. I tillegg omfatter de fleste drifts- og leieavtalene et visst antall stykkpris-plasser. Dette er mottaksplasser som betales etter hvert som de tas i bruk. Av de ca. 12 500 mottaksplassene vi har pr. 26 april 1999, er ca. 2 600 stykkpris-plasser. Dette gir en viss fleksibilitet i mottakssystemet. I tillegg er det normalt en viss overkapasitet i transittmottakene for å kunne ta høyde for økte ankomster.

Målet for mottaksapparatet er både å gi et nøkternt, og et forsvarlig tilbud til den enkelte asylsøker og flyktning. Enhver form for beredskaps- og overkapasitet har en pris, og vil bidra til at de samlede utgiftene til mottaksapparatet øker. I dag er målet at kapasitetsutnyttelsen innenfor mottaksapparatet til enhver tid skal være på 90 pst. Store svingninger i ankomsttallene innebærer at eventuelle beredskapskommuner må være villige til å binde opp ressurser til både personale og boligmasse på ubestemt tid. Hvordan dette eventuelt skal organiseres i praksis, er jeg usikker på, særlig sett i lys av at relativt få

kommuner har ønsket å være driftsoperatør. Men jeg kan forsikre representanten Andersen om at Utlendingsdirektoratet gjør sitt ytterste for å sikre både kapasitet og kompetanse i mottaksapparatet. I denne forbindelse har de en løpende kontakt både med aktuelle kommuner og private og frivillige organisasjoner, som Norsk Folkehjelp og Norges Røde Kors, som har lang erfaring på dette området. Dette er ressurser som i tillegg til opplæring og oppfølging fra Utlendingsdirektoratet blir benyttet ved etablering av nye mottak.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

**Karin Andersen (SV):** Jeg takker statsråden for svaret, men er litt usikker på hva statsråden egentlig sa – om det var aktuelt å se på et bedre beredskapssystem enn det vi har i dag, eller om det ikke er aktuelt å gjøre det. Jeg regner med at statsråden er kjent med at det ligger til behandling i Stortinget saker som går på nettopp disse temaene, at det oppstår både kompetansemangel, som gjør at flyktningene ikke får et godt mottak, og konflikter rundt etablering, som vi helst ville unngå.

I tillegg til det vet vi at det er en del kommuner som faktisk har ønsket å ha en viss beredskap for dette. Hvordan dette skal gjøres i praksis, er statsråden usikker på, sier han. Det er også spørsmålsstilleren. Det er jo nettopp derfor spørsmålet blir stilt, om det ikke nå med de erfaringene vi nylig har høstet, er på tide å se på dette beredskapssystemet på nytt, slik at vi er bedre budd på en situasjon der det kommer et økt antall flyktninger. Slik som verden ser ut, ser det ut til at vi vil oppleve det også i framtida.

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Jeg viser til mitt første svar, hvor jeg sa at vi i 1993 og 1994 på det meste hadde 147 mottak, og at vi på det laveste, i desember 1997, hadde 19 mottak. Det vil altså over tid være betydelige variasjoner i behovet for mottak. I det systemet vi har, er det innebygd en viss beredskap som fra departementets side anses å være dekkende for ordinære behov. Det er klart at det kan oppstå situasjoner hvor dette ikke er tilstrekkelig. Derfor har man også, som jeg sa, i tillegg en viss overkapasitet i transittmottak for å møte slike akutte situasjoner.

Det er opplagt at det både er et økonomisk og et organisatorisk spørsmål hvor langt man skal gå med hensyn til å ha beredskap og overkapasitet på mottak, men etter departementets vurdering er dette i en ordinær situasjon ivare tatt gjennom de ordningene som vi i dag har.

**Karin Andersen (SV):** Jeg takker for svaret.

Jeg konstaterer at statsråden og jeg er uenige i om vi har den beredskapen som må til for at dette skal fungere bedre enn det gjør i dag. Beredskap har sin pris, men mangel på beredskap kan også ha en pris, og jeg tror at den prisen kan bli høy både for den enkelte flyktning, som i en svært vanskelig situasjon møter en annen van-

skelig situasjon, og for de kommunene som skal stå for mye av den faglige oppfølgingen som flyktningene trenger.

Jeg er lei meg for at statsråden ikke er villig til å se på om vi kan finne fram til andre systemer for å øke beredskapen. Det er i utgangspunktet ikke ment slik at dette skal øke overkapasiteten i stor grad, men det kan tenkes at det finnes systemer for beredskap på disse områdene som innebærer samarbeid om fagkompetanse, f.eks. mellom kommuner, som gjør at man vet hvem man skal henvende seg til når en situasjon oppstår.

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Nå ble jeg nok muligens oppfattet å være vel bastant hvis det jeg sa, oppfattes slik at jeg avviser ethvert forsøk på å få til samarbeidsordninger som bl.a. skal ivareta kompetanse. Jeg er enig med representanten Andersen i at det er viktig å ivareta kompetanse i kommunene i forhold til opplæring, i forhold til integrering, i forhold til helse, i forhold til alle de problemer som vi vet er knyttet til spesielle situasjoner som flyktninger ofte er utsatt for. Der kan det nok søkes bedre ordninger.

Det jeg redegjorde for i mitt svar, var beredskapen i forhold til antall plasser som skal stå disponible til enhver tid. Det synes jeg er et helt annet spørsmål. Det at vi har klart å takle den situasjonen som vi har vært gjennom den siste måneden, med mottak av et betydelig antall flyktninger fra Kosovo, samtidig som vi for tida også har en ganske stor tilstrømming av flyktninger fra andre land, på en tilfredsstillende måte, viser at det apparatet man har, er i stand til å ivareta den nødvendige fleksibilitet. Men i forhold til spørsmålet om kompetanse og det øvrige som går på samarbeid mellom kommuner, synes jeg det er et spor som bør følges.

#### S p ø r s m å l 2 4

**Presidenten:** Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til kommunal- og regionalministeren, vil bli tatt opp av representanten Sylvia Brustad.

**Sylvia Brustad (A):** Jeg vil få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Tall fra Utlendingsdirektoratet (UDI) for de to første månedene i 1999 viser at barn som søker asyl i Norge uten følge av foreldre, kan risikere å vente i over ett år før de får et permanent sted å bo – dette på tross av UDIs målsetting om plassering innen seks måneder.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at målsettingen om bosetting innen seks måneder overholdes?»

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Først vil jeg få presisere at målsettingen er at enslige mindreårige skal være bosatt i en kommune innen tre måneder *etter* at de eventuelt har fått innvilget oppholdstillatelse. Det er altså ikke fra ankomst til Norge, men fra det eventuelt foreligger et vedtak om oppholdstillatelse.

Når det er sagt, vil jeg si at rask bosetting i en kommune utvilsomt er en bedre løsning for disse barna enn et lengre opphold i mottak. Av den grunn kan de, etter en individuell vurdering, bosettes i en kommune *før* de eventuelt har fått innvilget oppholdstillatelse. Et flertall av de enslige mindreårige asylsøkerne omfattes av denne ordningen, og flere kommuner har etter hvert gjort avtaler om å ta imot enslige mindreårige. Dessverre har det vært vanskelig å få nok plasser i kommunene. Samtidig er antallet enslige mindreårige som kommer til Norge, nær fordoblet det siste året. Mange enslige mindreårige har derfor fått et lengre opphold i mottak enn det som er ønskelig.

Utlendingsdirektoratet prioriterer enslige mindreårige høyt, og har en løpende dialog med kommunene om behovet for bosetting av enslige mindreårige. Den situasjonen som har oppstått, har også gjort det nødvendig å foreta en vurdering av tilbudet for enslige mindreårige asylsøkere i mottak. Kommunal- og regionaldepartementet arbeider derfor med dette i samarbeid med øvrige departementer og Utlendingsdirektoratet.

**Sylvia Brustad (A):** Jeg takker statsråden for svaret, og jeg registrerer at statsråden viser vilje til å se på dette. Det er jo et faktum at det er liten eller ingen bedring å spore i forhold til i fjor når det gjelder denne problematikken, selv om det er gjort flere forsøk på å få til bosettingen raskere. Det er også bra at det er enighet om at asylsøkerbarna bør ha et kortest mulig opphold i mottak, og at de bør flytte dit de kan ha en tilnærmet normal livssituasjon så fort som mulig.

Jeg vil også si at det å ta hånd om enslige mindreårige asylsøkere ofte krever en mye mer omfattende og langsiktig planlegging enn det å ta imot hele familier. Det gjelder både i forhold til oppfølging og kanskje ikke minst i forhold til nettverk. Vi vet at mange av disse barna har en tung bagasje med seg fra hjemlandet, og det kolliderer ofte med den voksenverdenen de må forholde seg til her.

Så mitt spørsmål blir egentlig: Hva har statsråden konkret tenkt å gjøre for at bosettingen kan skje raskere og for å sikre at vi har en tettere oppfølging av disse barna?

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Av de tiltak som er iverksatt, kan det bl.a. nevnes at Utlendingsdirektoratet prioriterer arbeidet med å få etablert såkalte basiskommuner for bosetting av enslige mindreårige. Det er inngått avtale med 20 kommuner.

Det særskilte tilskuddet til kommuner som gis ved bosetting av enslige mindreårige, er økt til 90 000 kr med virkning fra 1. januar 1999 for å medvirke til at man skal få til økt bosetting. Dette er altså et tilskudd som kommunene får i tillegg til integreringstilskuddet.

Videre har Utlendingsdirektoratet i samarbeid med Barne- og familiedepartementet satt i gang et prosjekt for utvikling av gode modeller for kommunalt arbeid med enslige mindreårige. Jeg er enig med representanten Brustad i at vi står overfor spesielle utfordringer på dette området som krever et aktivt engasjement, og man

har også gjennom det prosjektet prøvd å ta tak i disse problemstillingene. Dette prosjektet skal gjennomføres i seks kommuner og skal avsluttes høsten 2001. Hensikten med det er å prøve ut forskjellige modeller som sikrer gode bo- og omsorgsløsninger for enslige mindreårige.

#### S p ø r s m å l 2 5

**Grete Knudsen (A):** Jeg vil stille kommunal- og regionalministeren følgende spørsmål:

«50 mill. kroner ble avsatt for å hindre at mange små skoler skulle bli lagt ned. Oppslag viser at en betydelig del av midlene er gått til andre formål.

Hvordan kvalitetssikrer Kommunal- og regionaldepartementet at midlene går til det formålet Stortinget ble opplyst om?»

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** I statsbudsjettet for 1999 vedtok Stortinget å sette av 50 mill. kr i ekstra skjønnsmidler til kommuner som har ekstra stramme rammer og sliter med å opprettholde tjenestetilbudet. Departementet har fordelt disse midlene til kommuner med svak økonomi og små skoler som følge av spredt bosetting. Vi ønsker med dette å bidra til at kommuner med stramme kommunebudsjett får en mulighet til å opprettholde nedleggingstruede grendeskoler.

De ekstra midlene er frie midler for kommunene i og med at de er gitt som ekstra skjønnstilskudd, dvs. at midlene ikke er øremerket. Kommunene har heller ikke søkt om midler. Departementet har fordelt midlene til kommunene i samråd med fylkesmannen og utdanningsdirektøren i det enkelte fylke. Departementet har derfor formelt sett ikke grunnlag for å gripe inn dersom en kommune velger å bruke de ekstra midlene til noe som den ser på som viktigere enn å opprettholde en grenseskole. Det er derfor heller ikke lagt opp til særskilt kontroll av kommunenes bruk av midlene, utover den ordinære resultat- og regnskapsrapporteringen fra kommunene.

Jeg har en grunnleggende tillit til at lokale folkevalgte kan foreta fornuftige prioriteringer, og at de kommunene som nå har fått ekstra midler, bruker disse på en god måte. Jeg ser det slik at det er de lokale folkevalgte som her må stå til ansvar overfor lokalbefolkningen for de valg de har gjort.

**Grete Knudsen (A):** Nå vet vi jo at det har vært statsrådsskifte i Kommunal- og regionaldepartementet. Jeg er meget overrasket over at statsråden ikke er blitt orientert om forhistorien, nemlig Lærerlagets undersøkelse om skolenedleggelse og det som forrige statsråd, sammen med statsråden for undervisningssaker, påpekte her i Stortinget.

Det gikk ut en pressemelding 15. januar fra kommunal- og regionalministeren som proklamerte 50 mill. kr

til grendeskoler. I neste omgang sier altså statsråden her nå at kommunene stort sett kan gjøre som de vil.

Mitt spørsmål i forhold til det som ble opplyst i Stortinget, er: Vil de kommunene som har fått penger, faktisk på urettvis måte i forhold til det Stortinget er blitt informert om, også måtte betale disse pengene tilbake?

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Jeg viser på nytt til mitt første svar. Det var Stortinget som i budsjettet for 1999 vedtok å sette av 50 mill. kr i ekstra skjønnsmidler til kommuner som har ekstra stramme rammer og sliter med å opprettholde tjenestetilbudet. Det er disse ekstra skjønnsmidlene departementet i samråd med fylkesmannen og utdanningsdirektøren i de enkelte fylker har fordelt til de kommuner som har spredt bosetting, og som har små skoler, for å sikre at man gjennom dette skal bidra til å opprettholde flest mulig av grendeskolenes. Det er et av kriteriene som er lagt til grunn, og som også fordelingen er foretatt i henhold til. Departementet har ingen mulighet til å inndra skjønnsmidler som inngår i rammer som ikke er øremerket, som jeg også sa i mitt første svar, og har heller ingen særskilte kontrollordninger i forhold til dette.

**Grete Knudsen (A):** Realitetene er at det i Stortinget ble opplyst at 50 mill. kr skulle gå til grendeskoler. Det var hele bakgrunnen for at man støttet dette initiativet. Nå sier statsråden at her kan den enkelte kommune gjøre som den vil, det får ingen konsekvenser. Da har statsråden et problem overfor Stortinget, og også når det gjelder hva de ulike partiene her ønsker seg, som faktisk ikke kan bli oppfylt når den enkelte kommune kan gjøre akkurat som den vil.

Spørsmålet til statsråden blir da: Ser man ikke dette i forhold til et likeverdig tilbud? Og hva da med en øremerking i fortsettelsen?

**Statsråd Odd Roger Enoksen:** Jeg minner om at et av kriteriene for å få ekstra skjønnstilskudd, slik departementet har lagt til grunn, er at man har valgt å beholde grendeskolenes, beholde en desentralisert skolestruktur. De kommunene som har klart det – og som da har fått ekstra skjønnstilskudd – har gjennom sine budsjett nødvendige finansiere den ekstra kostnaden det er å ivareta grendeskoler, som i mange kommuner er nedleggingsstruet. Det at man har fått ekstra skjønnsmidler, innebærer at det blir lettere å opprettholde disse grendeskolenes. I så måte har skjønnsmidlene selvfølgelig bidratt til det som var departementets formål, selv om man kan gå inn på de enkelte bevilgninger og si at de kanskje er brukt til andre ting.

Jeg har tillit til at midlene blir brukt til å opprettholde grendeskolenes, slik som forutsetningen har vært. Departementet har ikke hatt noen annen mulighet enn å tildele skjønnsmidler etter de kriterier som departementet har lagt til grunn.

**Presidenten:** Dermed er sak nr. 1 på dagens kartferdighandsama.

S a k n r . 2

*Referat*

**Presidenten:** Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 13.50.

---